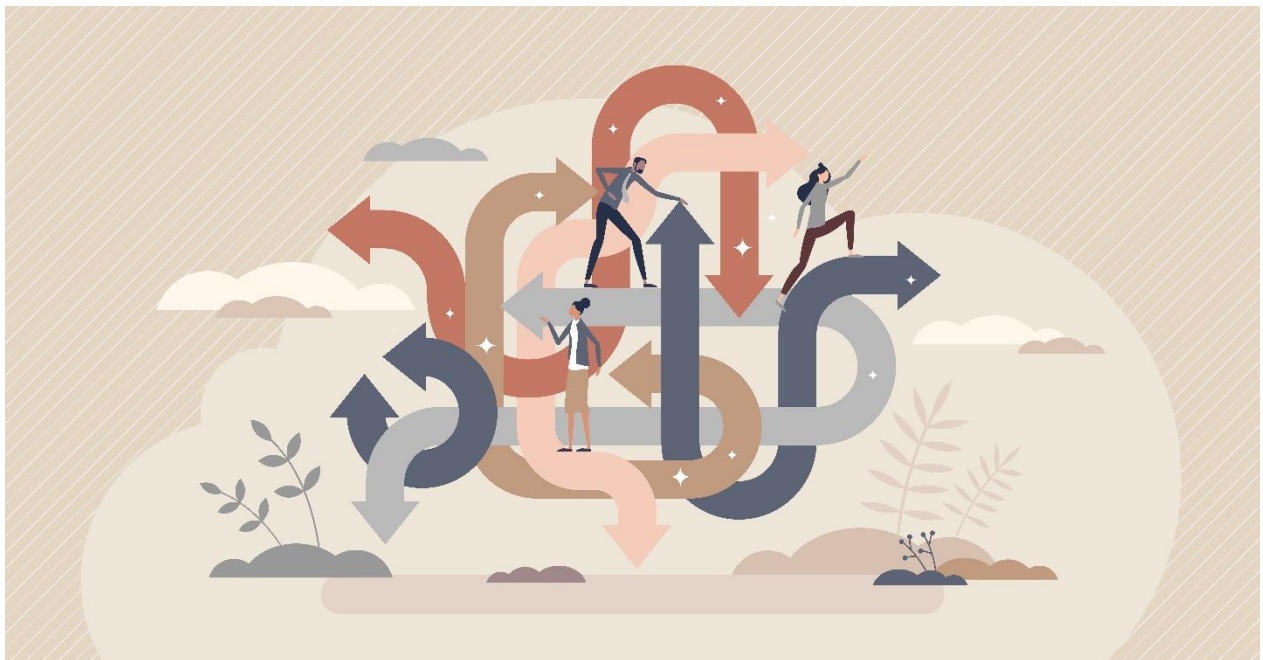

HET STUDIEKEUZEPROCES VAN VOS-LEERLINGEN IN SURINAME VOOR EEN STUDIE IN HET HOGER ONDERWIJS

Colofon

Datum

Oktober 2023

Onderzoek en Samenstelling

Marco Ligtvoet

mjwligtvoet@hotmail.com

Opdrachtgever

Stichting SuConnect.nl

Over SuConnect.nl

De stichting SuConnect.nl heeft als doel: Het vergroten van studiesucces van studenten uit of in Suriname, met behoud van talent voor Suriname. Dit doel wordt onder andere nagestreefd door het organiseren van events in Suriname en Nederland, het uitvoeren van onderzoek én door voorlichting en kennisuitwisseling.

Over dit onderzoeksrapport

Het onderzoek naar het keuzeproces van VOS-leerlingen in Suriname voor een studie in het Hoger Onderwijs maakt deel uit van het onderzoeksproject “Surinaamse Studenten in Beeld” dat in opdracht van SuConnect.nl is uitgevoerd in Suriname en Nederland. Het rapport is bedoeld voor informatieve doeleinde en bevat zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek naar het studiekeuzeproces. Samen met de resultaten uit de andere onderzoeken van het onderzoeksproject leiden de uitkomsten van dit onderzoek tot voorstellen voor de implementatie van maatregelen die het studiesucces van Surinaamse studenten in het Hoger Onderwijs verder kunnen verbeteren.

INHOUD

Inleiding.....	4
1 Achtergrond en onderzoeksopzet.....	5
1.1 Secundair onderwijs in Suriname	5
VOJ/VO-onderwijs	5
VOS-onderwijs	5
VWO	6
Havo	7
Overige VOS-opleidingen	7
1.2 Onderzoeksfocus	8
1.3 Studiekeuzeproces voor een HBO-studie of Universiteit	9
Theoretische achtergrond Studiekeuze	9
1.4 Enquête onder VOS-leerlingen	11
Opbouw enquête:	11
Wijze van verspreiding, afname en respons	12
1.5 Decanen-interviews	12
1.6 Online workshops	13
1.7 Verwerking resultaten	13
1.8 Inventarisatie opleidingsbehoeften arbeidsmarkt	14
1.9 Tijdspad.....	14
2. Resultaten enquête.....	15
2.1 Kenmerken van de respondenten	15
2.2 Zelfreflectie en interesseverkenning (nadenken over jezelf)	16
2.3 Informatie verzamelen	20
2.4 Beslisfactoren	25
2.5 De gekozen studie.....	28
3. Resultaten interviews met decanen.....	31
3.1 Taken decanaat.....	31
De functiebeschrijving van decanen op VOS.....	31
Beschikbare tijd	32
3.2 Instroom vanuit VOJ (Mulo).....	33
3.3 Vakkenpakketkeuze op VOS	34
3.3 Studieloopbaanbegeleiding (SLB)	36

Het Studiekeuzeproces van VOS-Leerlingen in Suriname voor een studie in het Hoger Onderwijs

3.4 Informatievoorziening en Voorlichting	37
3.5 Studiekeuze studenten	39
3.5 Organisatie van het decanaat	40
3.6 Overige uitdagingen en wensen	41
4. Resultaten workshops	43
4.1 Inhoud en Feedback doelgroep 1	43
4.2 Inhoud en Feedback doelgroep 2	45
5. Verbeterpunten Studiekeuzeproces	50
5.1 Verbeterpunten in de stappen van het studiekeuzeproces	50
Zelfreflectie en Interesseverkenning	50
Informatie Verzamelen	50
Oriëntatie en Verkenning	51
Gesprekken met Huidige Studenten en Professionals	51
Overweging van Toekomstperspectieven	52
Vergelijking en Afweging van Opties	52
Besluitvorming	52
Aanmelding en Inschrijving	52
5.2 Overige verbeterpunten	52
Vakkenpakket	52
Decanaat	53
Beperkende factoren	53
Informatie voor Mulo-leerlingen	53
6. Conclusies en aanbevelingen	54
Bronnen	55
Bijlagen	56
Overzicht Surinaamse Onderwijssysteem (tot 2021)	56
Enquete vragenlijst (Google Form)	57
Presentaties Workshops	68
Voorstel Voorlichtingsprogramma	69

INLEIDING

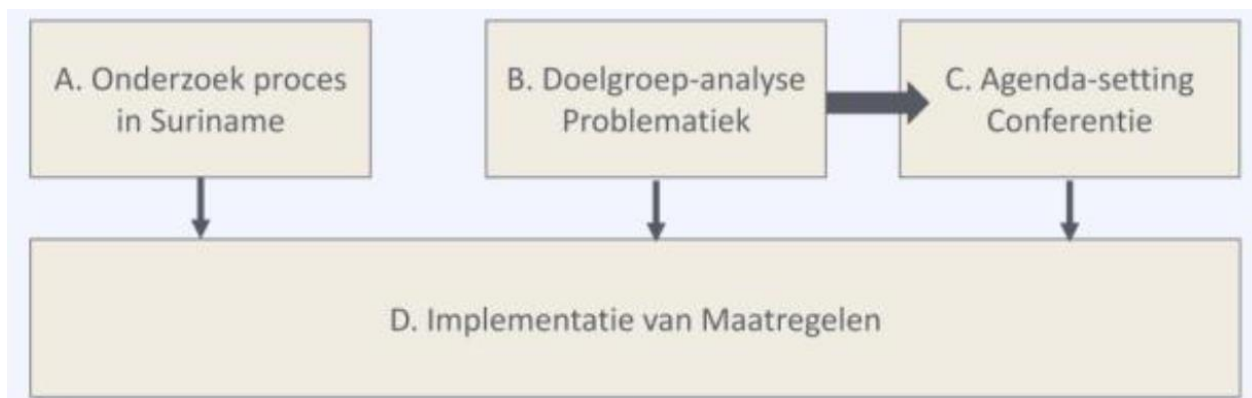
Studiesucces begint met een goede studiekeuze. In opdracht van de stichting SuConnect.nl is in het kader van het Project Surinaamse Studenten in Beeld onderzoek uitgevoerd op middelbare scholen (VOS-scholen) in Suriname.

Centrale vraagstelling hierbij is: *‘Op welke wijze vindt het studiekeuzeproces plaats en op welke manier kan dit geoptimaliseerd worden?’* Hiervoor zijn onder andere decanen geïnterviewd en is er een uitgebreide enquête gehouden onder VOS-leerlingen/studenten. Verder zijn er online-workshops gehouden met directieleden en decanen van zowel middelbare scholen als afvaardigingen van hoger onderwijsinstellingen in Suriname.

Naast het onderzoek naar het studiekeuzeproces, is er inhoud ontwikkeld voor een vraagbaak voor VOS-studenten die in Nederland willen studeren en is er een inventarisatie gemaakt van de opleidingsbehoeften van de Surinaamse arbeidsmarkt.

In dit rapport wordt ingegaan op de wijze waarop het middelbaar onderwijs (VOS-onderwijs) in Suriname is georganiseerd en welke ontwikkelingen er plaatsvinden. De stappen van studiekeuze voor een vervolgopleiding in het Hoger Onderwijs komen ook aan bod. De resultaten van de leerlingenuquête, de decaneninterviews en online-workshops worden vervolgens gepresenteerd. Hierna worden verbeterpunten voorgesteld aan de hand van de eerdergenoemde stappen van het studiekeuzeproces.

Samen met de andere onderdelen van het project geven de uitkomsten van het onderzoek naar het studiekeuzeproces in Suriname voorstellen voor de implementatie van maatregelen die het studiesucces van Surinaamse studenten in het Hoger Onderwijs kunnen verbeteren.

Overzicht van het totale project "Surinaamse Studenten in Beeld" van SuConnect.nl

1 ACHTERGROND EN ONDERZOEKSOPZET

Het onderzoek naar het studiekeuzeproces van VOS-leerlingen bestaat uit onder andere uit het verzamelen en bestuderen van bestaande informatie (desktop research), een uitgebreide enquête onder leerlingen/studenten, het interviewen van decanen en het houden van online workshops met stakeholders. Er wordt eerst ingegaan op de structuur van het secundair (middelbare) onderwijs in Suriname, waarbij de verschillende schooltypen worden belicht. Hierna wordt de focus van het onderzoek toegelicht, gevolgd door de theoretische achtergrond van het studiekeuzeproces.

1.1 SECUNDAIR ONDERWIJS IN SURINAME

Het secundair onderwijs in Suriname is verdeeld in het Voortgezet Onderwijs op Junioreniveau (VOJ) en het Voortgezet Onderwijs op Seniorenniveau (VOS). Onder VOJ valt het Lager Beroepsonderwijs (LBO) en het Meer Uitgebreid Lager Onderwijs (MULO), beide schooltypen duren in principe vier jaar om te doorlopen. In de 3^e klas MULO kunnen leerlingen de zogenaamde VHN-toets (Vwo-Havo-Natin-toelatingsexamen) maken om te springen naar het VOS-onderwijs. De reguliere weg is om met een Mulo-diploma (na de 4^e klas) naar het VOS-onderwijs te gaan. Het centrale eindexamen heeft direct de functie van het eerdergenoemde toelatingsexamen. De eindcijfers voor het Mulo-examen bestaat uit een gewogen gemiddelde van resultaten van de SO's (schoolonderzoeken) en het landelijke centrale eindexamen. Een leerling is gemiddeld tussen de 15 en 17 jaar als hij/zij begint op een VOS-school.

VOJ/VO-ONDERWIJS

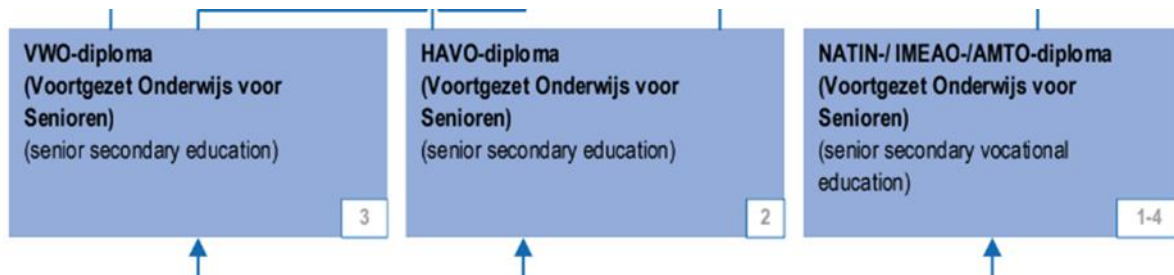
Het VOJ-onderwijs wordt nu door het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (Minowc) VO-onderwijs genoemd. Een leerling afkomstig van de lagere school komt nu in leerjaar 9 op een VO-school. Dit is de voormalige eerste klas van LBO of MULO; dit onderscheid wordt nu niet meer gemaakt. Iedere leerling volgt een programma waar naast de bekende vakken als bijv. Nederlands, Engels en Wiskunde, beroepsoriëntatie deel van uitmaakt. In leerjaar 10 wordt er een assessment afgenomen, waarna de leerling naar een beroepsgerichte- of academische richting zijn schoolcarrière vervolgd. De implementatie (en ook de bijstelling) van het "Nieuwe Onderwijssysteem" is op dit moment in volle gang en de consequenties voor het VOS-onderwijs is nog niet exact duidelijk. Het Lbo- en Mulo-examen worden in het huidige schooljaar (2023-2024) nog afgenomen, zoals dit voorheen ook gebruikelijk was.

VOS-ONDERWIJS

Onder het VOS-onderwijs vallen het Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs (VWO) en het Hoger Algemeen Vormend Onderwijs (HAVO) en middelbare beroepsopleidingen, zoals

bijvoorbeeld op het Natuur Technisch Instituut (Natin), op de verschillende IMEAO's (Instituut voor Middelbaar Economisch- en Administratief Onderwijs) en de opleiding tot leerkracht op de Pedagogische Instituten.

In totaal zijn er zo'n 20.000 VOS-studenten, waar zo'n 7500 op Havo en Vwo. Jaarlijks zijn er volgens cijfers van Minowc¹ meer dan 1000 Havo-eindexamenkandidaten en zo'n 1200 Vwo-eindexamenkandidaten. Opvallend is dat er ongeveer 50% meer vrouwelijke dan mannelijke leerlingen/studenten zijn.

VWO

Het Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs is een 3-jarige opleiding die met een geslaagd toelatingsexamen VWO gevolgd kan worden. Dit toelatingsexamen (VHN-toets) kan reeds in de 3^e klas van de Mulo behaald worden of kan gelijktijdig met het Mulo-examen behaald worden. Het VWO wordt zowel op openbare als particuliere scholen aangeboden. De particuliere scholen, zoals bijvoorbeeld het Arthur Alex Hoogedoorn Atheneum (Vrij Atheneum) en het Nassy Brouwer College bieden een 6-jarige opleiding aan, waarbij leerlingen direct vanaf de lagere school in het eerste jaar komen.

Op het VWO worden de volgende veertien vakken als eindexamenvakken aangeboden: Nederlands, Engels, Spaans, Aardrijkskunde, Geschiedenis, Economie I, Economie II, Wiskunde Q, Wiskunde 1, Wiskunde 2, Natuurkunde, Scheikunde, Biologie en Sociologie.

Naast de examenvakken worden er in de eerste twee jaar ook andere vakken aangeboden zoals bijvoorbeeld Maatschappijleer, Tekenen en Lichamelijke opvoeding.

De leerlingen doen in minstens zeven (7) vakken examen. Nederlands en Engels zijn voor alle leerlingen verplicht. De overige vijf vakken worden gekozen. Dit gebeurt in een pakket zoals dat door de school wordt aangeboden. Deze pakketten worden aangeduid met de letters P, Q en S.

---

¹ Minowc, afdeling Onderzoek en Planning; *Onderwijsstatistieken en Indicatoren 2020*

Ook wordt er soms een cijfer bijgevoegd zoals P1 of Q2, afhankelijk van welke vakken er worden aangeboden. Het S-pakket kan gezien worden als het Bèta-pakket met Natuurkunde en Scheikunde, het Q-pakket heeft zowel Economie I als Economie II en in het P-pakket zit Spaans. Vanwege rooster-technische redenen zijn er beperkte keuzemogelijkheden, waardoor er bijvoorbeeld een keuze gemaakt moet worden tussen bijvoorbeeld Biologie en Geschiedenis, waarbij het dan niet mogelijk is om beide vakken te kiezen. Dit is per school verschillend.

HAVO

Het Hoger Algemeen Onderwijs is een 2- of 3-jarige opleiding. De 2-jarige opleiding kan gevolgd worden met een geslaagd toelatingsexamen Havo. Dit toelatingsexamen (VHN-toets) kan al in de 3e klas van de Mulo behaald worden of kan gelijktijdig met het Mulo-examen behaald worden. De 3-jarige opleiding kan gevolgd worden indien het Mulo-diploma wel is behaald, maar het toelatingsexamen niet.

Zowel op de 2-jarige als op de 3-jarige Havo worden de volgende twaalf eindexamenvakken aangeboden: Nederlands, Engels, Spaans, Aardrijkskunde, Geschiedenis, Economie I, Economie II, Wiskunde P, Wiskunde R, Natuurkunde, Scheikunde en Biologie.

De leerlingen doen in minstens zes (6) vakken examen. Evenals op het VWO zijn Nederlandse en Engels voor alle leerlingen verplicht. De overige vier vakken worden gekozen in een pakket dat door de school wordt aangeboden. Deze hebben de aanduidingen P1-A, P1-B, P2-A, P2-B, P1/R en P2/R. Het verschil in de pakketten zit bijvoorbeeld in Spaans dat in alle P1-pakketten wordt aangeboden en in Wiskunde P en Wiskunde R, waarbij Wiskunde P in P1-A en P2-A wordt aangeboden en Wiskunde R in de overige pakketten. De hoeveelheid aangeboden pakketten is per school verschillend. Zo zijn er scholen die alle pakketten aanbieden en andere scholen maar twee.

De aangeboden niet-examenvakken verschillen tussen de 2-jarige en 3-jarige Havo. Zo wordt op de 3-jarige opleiding Studie-loopbaanbegeleiding (SLB) aangeboden en op de 2-jarige opleiding niet.

OVERIGE VOS-OPLEIDINGEN

Naast het VWO en Havo zijn er andere opleidingen die tot het Voorgezet Onderwijs op Seniorenniveau (VOS) worden gerekend. De meeste hiervan zijn Middelbare Beroepsopleidingen (MBO). De belangrijkste worden toegelicht:

Natin

Het Natuur Technisch Instituut (Natin) biedt 15 verschillende 4-jarige Mbo-opleidingen. Dit zijn opleidingen in de natuurrichting zoals 'Bosbeheer, Natuurbeheer en Ecotoerisme (BNE)' en in de

technische richting zoals Werktuigbouwkunde, maar ook in de medische richting, zoals Apothekersassistent. Om toegelaten te worden is een Mulo B-diploma of LBO-C-diploma en een geslaagd toelatingsexamen Natin (VHN-toets) nodig (geldt overigens niet voor alle opleidingen).

IMEAO

De Instituten voor Middelbaar Economisch en Administratief Onderwijs (IMEAO) bieden een 4-jarige Mbo-opleiding in de volgende richtingen: Secretarieel, Statistiek, Economie, Toerisme en Marketing. Met een Mulo-diploma, LBO-C diploma of een SMO-diploma (het SMO-diploma is in 1 of 2 jaar te behalen leerlingen die tweemaal afgewezen zijn voor het Mulo-examen of voor leerlingen met een LBO-B diploma) wordt je toegelaten op het IMEAO.

AMTO

De Avond Middelbare Technische Opleidingen (AMTO) bieden de 4-jarige opleidingen Bouwkunde, Werktuigbouwkunde, Elektrotechniek en Weg- & Waterbouwkunde aan. De inschrijfeisen zijn een Lbo- of Mulodiploma (verschilt per richting) en een minimale leeftijd van 18 jaar.

PI

De Pedagogische Instituten (PI) bieden een 4-jarige Mbo-opleiding tot leerkracht basisonderwijs aan. Voor toelating is een Mulo-diploma met een voldoende voor Nederlands en een minimaal aantal punten voor de vakken Aardrijkskunde, Geschiedenis en Biologie nodig.

Een overzicht van de onderwijsstructuur is opgenomen in de bijlage.

1.2 ONDERZOEKSFOCUS

Het onderzoek naar het studiekeuzeproces heeft zich met name gericht op het Havo- en Vwo-onderwijs, aangezien dit voorbereidende opleidingen zijn voor het tertiaire onderwijs (hoger onderwijs). Anders is dat voor de andere VOS-opleidingen die opleiden tot een beroep en waar een vervolgstudie minder vanzelfsprekend is.

Het niveau van het Havo- en Vwo-diploma in Suriname wordt door NUFFIC vergelijkbaar gesteld met het niveau van een Havo- of Vwo-diploma in Nederland. Dit geeft leerlingen met een Surinaams diploma direct toegang tot een Nederlandse HBO-studie of (met een Vwo-diploma) tot een Universitaire studie. Aangezien Suriname niet dezelfde profielen kent als het Nederlandse onderwijs of indien de studie aanvullende eisen stelt is het soms nodig om deficiënties weg te werken of een extra toelatingstest te doen.

1.3 STUDIEKEUZEPROCES VOOR EEN HBO-STUDIE OF UNIVERSITEIT

De keuze voor een vervolgstudie na HAVO of VWO is vaak de eerste echte bewuste keuze voor Havo- en Vwo-leerlingen. Eerdere keuzes zoals de school na de lagere school voor de Mulo of de richting vanaf de 3^e klas van de Mulo en zelfs de keuze voor het vakkenpakket op de HAVO en VWO zijn vaak opgelegde “keuzes”. Een voorbeeld hiervan kan gegeven worden aan de hand van de richting op de MULO: Voldoet de leerling aan de gestelde voorwaarden qua cijfers Wiskunde en Natuurkunde dan gaat deze naar de B-richting, zo niet dan volg de leerling de A-richting. Deze richting bepaalt vervolgens ook grotendeels welk vakkenpakket op HAVO en VWO gevolgd kan worden. Ook de keuze naar welke Havo- of Vwo-school te gaan is beperkt. Er is een centrale inschrijving en leerlingen krijgen een school toegewezen op basis van woonadres of werkadres van de ouders of verzorgers. Zoals eerder vermeld in 1.1 bieden scholen vaak niet alle pakketten aan.

THEORETISCHE ACHTERGROND STUDIEKEUZE

Er zijn verschillende onderzoeken gedaan naar hoe je vorm kunt geven aan je studiekeuze en loopbaan². Het gaat om het leren van vijf belangrijke competenties (vaardigheden) als je keuzes moet maken voor je toekomst:

- Wie ben ik, wat kan ik?
- Wat wil ik, wat drijft mij?
- Welk soort werk past bij mij?
- Wat wil ik worden?
- Wie kan mij daarbij helpen?

Het proces van studiekeuze voor een opleiding aan een HBO of Universiteit kan complex en persoonlijk zijn. Er zijn wel enkele veelvoorkomende stappen³ die kunnen worden onderscheiden:

1. Zelfreflectie en Interesseverkenning

Dit is de eerste stap waarin wordt nagedacht over eigen interesses, sterke punten, zwakke punten, vaardigheden en persoonlijke voorkeuren.

2. Informatie Verzamelen

In deze stap verzamelen aankomende studenten informatie over de verschillende studierichtingen, programma's, opleidingen, universiteiten en Hbo-instellingen.

3. Oriëntatie en Verkenning

---

² Leren kiezen/ kiezen leren. Een literatuurstudie. Frans Meijers, Marinka Kuijpers en Annemie Winters

³ Webinar over ‘Slimme stappen in het studiekeuzeproces’. Hermien Miltenburg

De aankomende studenten beginnen met het verkennen van mogelijke studierichtingen door het bijwonen van open dagen, proefcolleges, workshops en andere voorlichtingsevenementen die (door onderwijsinstellingen) worden georganiseerd. Dit helpt hen een beter beeld te krijgen van de inhoud, aanpak en sfeer van de opleidingen.

4. *Gesprekken met Huidige Studenten en Professionals*

De studenten praten met huidige studenten en professionals in de gekozen studierichting om meer inzicht te krijgen in de dagelijkse ervaringen, carrièremogelijkheden en uitdagingen binnen het vakgebied.

5. *Overweging van Toekomstperspectieven*

Dit omvat het onderzoeken van de carrièremogelijkheden en werkgelegenheidsperspectieven die verband houden met de gekozen studierichting. De aankomende studenten denken na over welke banen en carrièrepaden beschikbaar kunnen zijn na het afronden van hun opleiding.

6. *Vergelijking en Afweging van Opties*

Na het verkrijgen van voldoende informatie vergelijken de aankomende studenten verschillende studierichtingen op basis van factoren zoals curriculum, specialisaties, locatie, faciliteiten, reputatie van de instelling, enzovoort. Ze wegen de voor- en nadelen van elke optie af.

7. *Besluitvorming:*

Uiteindelijk maken de aankomende studenten een (welooverwogen) keuze voor een specifieke studierichting en onderwijsinstelling. Dit is een belangrijk moment waarin ze rekening houden met hun interesses, toekomstplannen, praktische overwegingen en persoonlijke voorkeuren.

8. *Aanmelding en Inschrijving:*

Nadat de keuze is gemaakt, volgt het proces van aanmelden bij de gekozen opleiding. Dit omvat het invullen van aanmeldingsformulieren, mogelijk het schrijven van motivatiebrieven en het voldoen aan eventuele (extra) toelatingseisen.

9. *Ondersteuning en Begeleiding:*

Onderwijsinstellingen bieden ondersteuning en begeleiding tijdens het gehele proces, van informatieverzameling tot inschrijving. Dit kan loopbaanadvies, studiekeuzebegeleiding en hulp bij administratieve stappen omvatten.

10. *Evaluatie en Aanpassing:*

Na het begin van de opleiding evalueren studenten hun keuze regelmatig. Ze passen hun studiekeuze indien nodig aan op basis van hun ervaringen, academische prestaties en veranderende interesses.

Het proces verloopt niet lineair en individuen kunnen verschillende stappen op verschillende manieren doorlopen. Sommige studenten kunnen bijvoorbeeld meer nadruk leggen op

zelfreflectie, terwijl anderen zich vooral richten op praktische overwegingen zoals locatie en financiën. Het proces is uniek voor elke persoon en kan worden beïnvloed door individuele omstandigheden en voorkeuren. De stappen zijn gebaseerd op onderzoek in Nederland en Vlaanderen, maar verwacht kan worden dat de stappen zoals beschreven, ook voor Suriname gelden.

1.4 ENQUÊTE ONDER VOS-LEERLINGEN

Voor het opstellen van de enquête is onder andere gebruik gemaakt van de Vragenlijst Studiekeuze Taken (VST)⁴. Dit is een vragenlijst voor het secundair onderwijs, dus vergelijkbaar met het Surinaamse VOS-onderwijs. Het is een hulpmiddel om na te gaan in hoeverre 'studiekeuzetaken' in de keuze naar het hoger onderwijs door een aankomend student worden uitgevoerd. Deze 'studiekeuzetaken' komen redelijk overeen met de eerder beschreven stappen. Onderzoek toont namelijk dat het werk maken van deze taken de kans verhoogt op een succesvolle keuze in het hoger onderwijs.

Op basis van de VST is de enquête opgesteld, aangevuld met specifieke vragen over de studiekeuze en vragen zijn aangepast aan de Surinaamse context. De vragenlijst heeft zodoende een tweeledige functie: behalve informatie vergaren voor het onderzoek is er ook een andere functie, namelijk de keuzevaardigheid van leerlingen verhogen.

OPBOUW ENQUÊTE:

De enquête is opgebouwd uit 5 secties. Hieronder een korte beschrijving van de secties en de bijbehorende vragen. De gehele vragenlijst is opgenomen in de bijlage.

1. Nadenken over jezelf

Er zijn in deze sectie vragen gesteld of de leerlingen hebben nagedacht over hun interesses en vaardigheden én met wie zij hierover gesproken hebben.

2. Informatie krijgen en verzamelen

Er zijn vragen gesteld om erachter te komen wat de leerlingen weten van het hoger onderwijs, in hoeverre ze zich verdiept hebben in mogelijke studies, hoe de informatievoorziening is op school en naar welke informatie ze nog op zoek zijn.

3. Beslisfactoren

Onder de beslisfactoren is gekeken naar de vrijheid van de mogelijke studiekeuze, welke factoren een rol spelen bij die keuze en welke beperkende factoren er worden ervaren.

---

⁴ Handleiding Vragenlijst Studiekeuze Taken (VST); Veerle Germeijs & Karine Verschueren.

4. *Je gekozen studie*

In deze sectie zijn vragen gesteld over de gekozen of gewenste studie en bijvoorbeeld ook in welk land de aankomende student gaat studeren.

5. *Laatste vragen*

De laatste vragen waren personalia vragen, zoals leeftijd, huidige school, woondistrict etc. Bij deze laatste sectie was ruimte voor een eigen inbreng.

WIJZE VAN VERSPREIDING, AFNAME EN RESPONS

De online enquête is op verschillende manieren verspreidt:

1. via de mail naar het VOS-directeurenberaad is deze doorgestuurd naar alle VOS-scholen. Het doorsturen naar de leerlingen heeft beperkt plaatsgevonden.
2. via Facebook is de enquête in Suriname als advertentie verschenen en tweemaal geboost. De respons was relatief laag.
3. via Whatsapp naar de decanen van de Havo/Vwo-scholen. Deze hebben het op hun beurt doorgestuurd naar leerlingen. Dit leverde verreweg de meeste respondenten op.

Ondanks dat de vragenlijst uitgebreid was, hebben 434 personen de vragenlijst ingevuld.

1.5 DECANEN-INTERVIEWS

De interviews met de decanen hebben, op één school na, fysiek plaatsgevonden op de scholen. Bij één school heeft het interview digitaal plaatsgevonden. Er zijn decanen geïnterviewd van negen (9) verschillende Havo/Vwo-scholen. De interviews zijn zowel individueel als in groepjes decanen van dezelfde school gehouden. In totaal zijn vierentwintig (24) personen geïnterviewd tot er geen nieuwe informatie meer naar voren kwam. De interviews waren anoniem. De interviews hebben gemiddeld zo'n uur geduurd. De scholen waren verdeeld over drie districten en de schooltypen waren scholen waar alleen Havo of VWO werd aangeboden, als zogenaamde scholengemeenschappen waar zowel Havo als VWO. Voor de HAVO-scholen geldt dat zowel scholen die de 2-jarige opleiding en scholen die de 3-jarige HAVO verzorgen zijn bezocht. Van de 9 scholen waren er 2 scholen particulier.

Voorafgaand aan de interviews is een inleiding gehouden over de stichting SuConnect.nl en de doelen die de stichting nastreeft. Ook is het onderzoek toegelicht.

De eerste vraag was bij ieder interview hetzelfde: "Hoe begeleidt u studenten op school?". Hierna kwamen bij vrijwel alle interviews de volgende onderwerpen aan bod:

- Taken decanaat

- Instroom vanuit VOJ
- Vakkenpakketkeuzen
- Studieloopbaanbegeleiding
- Informatievoorziening en Voorlichting
- Studiekeuzes studenten
- Organisatie van het decanaat
- Uitdagingen en Wensen

1.6 ONLINE WORKSHOPS

Om feedback te verkrijgen op de (voorlopige) resultaten van de enquête en de interviews zijn er online 'workshops' gehouden. Twee workshops waren gericht op directies, decanen en overige docenten van Havo/Vwo-scholen (= doelgroep 1). Bij één van deze twee workshops was ook de Onderdirecteur Onderwijs van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur actief aanwezig. De derde workshop werd gehouden met vertegenwoordigers van openbare- en particuliere instellingen voor Hoger Onderwijs in Suriname (= doelgroep 2). De workshops duurden anderhalf- tot twee uur.

Tijdens workshops zijn na een introductie over SuConnect.nl enkele voorlopige resultaten afkomstig uit de enquête gedeeld en hebben de aanwezigen feedback kunnen geven over deze voorlopige resultaten. Ook is hen gevraagd welke analyse zij graag zouden zien. Verder zijn voorstellen tot verbetering van het studiekeuzeproces voorgelegd en is de aanwezigen gevraagd om hierop te reageren. Bij de bespreking van de resultaten van de workshops (zie H.4) wordt dieper ingegaan op de inhoud van de workshops. De Powerpoint-presentaties zijn opgenomen in de bijlage.

1.7 VERWERKING RESULTATEN

De vragenlijst is digitaal afgenomen met behulp van Google Forms. Op de verzamelde dataset zijn enkele analyses uitgevoerd. Per onderdeel van de vragenlijst zijn grafieken en tabellen opgemaakt. De interviews zijn getranscribeerd, gelabeld en geanalyseerd. De feedback die verzameld is tijdens de online workshops is verwerkt.

1.8 INVENTARISATIE OPLEIDINGSBEHOEFTEEN ARBEIDSMARKT

Voor de inventarisatie van de opleidingsbehoeften is gebruik gemaakt van het ‘*Vacature-onderzoek 2022*’ van het Ministerie van Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken. In dit onderzoek zijn 175 Surinaamse bedrijven benaderd, hiervan was de response 88 bedrijven. Er is een inventarisatie en analyse uitgevoerd van de vacatures die deze bedrijven hadden. Dit ging om zowel vacatures die op enige wijze waren gepubliceerd, als om vacatures die via persoonlijke netwerken geprobeerd werden in te vullen.

Hiernaast is gebruik gemaakt van het ‘*Decent Work Country Programme, Suriname, 2023-2026*’ van de International Labour Organisation (ILO) en de uitkomsten van een netwerkbijeenkomst van de Vereniging Surinaams Bedrijfsleven (VSB)⁵. Om de mismatch in de arbeidsmarkt verder te onderzoeken en aan te pakken, heeft de Surinaamse overheid een lening afgesloten bij de Inter-American Development Bank (IDB) voor het project: ‘*Labor Market Alignment with New Industries*’. Bij ‘2.5 De gekozen studie’ wordt dieper ingegaan op de opleidingsbehoeften van de arbeidsmarkt.

1.9 TIJDSPAD

Het onderzoek naar het studiekeuzeproces vond plaats tussen april en oktober 2023:

- Desktop Research: april t/m september
- Enquête
  - Opstellen vragenlijst: april
  - Afname: april t/m juli
  - Verwerking en analyse: augustus
- Decaneninterviews
  - Afname: juni
  - Verwerking en analyse: juli – augustus
- Workshops: augustus
- Verslaglegging: september t/m oktober

---

⁵ VSB; Oplossing in verstoring van de arbeidsmarkt vergt inzet overheid en bedrijfsleven.
<https://vsbstia.org/?p=7147>

2. RESULTATEN ENQUÊTE

De resultaten geven een goed beeld van het studiekeuzeproces van leerlingen en waar ze staan in dit proces. Allereerst worden de kenmerken van de respondenten gepresenteerd, vervolgens worden de resultaten gepresenteerd aan de hand van de vragenlijst. De gehele vragenlijst is opgenomen in de bijlage.

2.1 KENMERKEN VAN DE RESPONDENTEN

Huidige opleiding van respondenten	Aantal respondenten
HAVO	119
VWO	238
MBO (bijv. IMEAO en Natin)	52
Overig (bijv. HBO/Universiteit, geen huidige opleiding)	25
Totaal	434

De gemiddelde leeftijd van alle respondenten is 18,5 jaar. Voor de Havo-leerlingen is dit ongeveer 19 en voor Vwo-leerlingen ongeveer 18. De gemiddelde leeftijd van Mbo-leerlingen/studenten die de vragenlijst hebben ingevuld en de overige respondenten ligt boven de 20 jaar.

District	Aantal respondenten
Paramaribo	242
Wanica	106
Commewijne	38
Para	8
Nickerie	37
Coronie	1

Veruit de meeste respondenten zijn woonachtig in Paramaribo. Dit is overigens niet vreemd, aangezien zich daar ook de meeste VOS-scholen zich bevinden. Gevolgd door Wanica en vervolgens Commewijne en Nickerie.

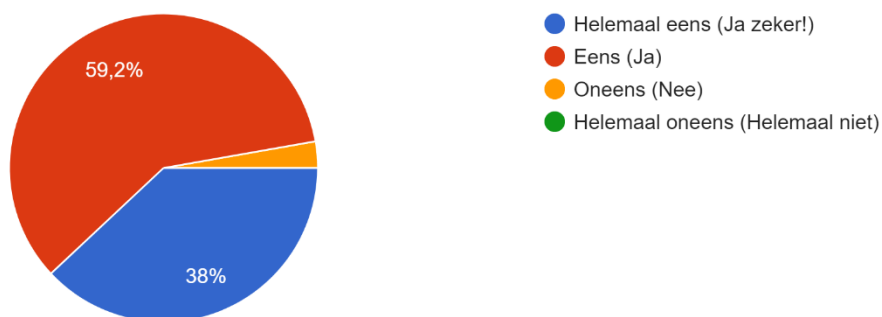
Verwachte start HBO- of Universitaire studie	Aantal Respondenten
2023 – 2024	125
2024 – 2025	147
2025 – 2026	85
2026 - 2027 of later	29
Ik ga geen studie doen in het Hoger Onderwijs	23
Geen Antwoord	25

De grootste groep respondenten verwachtte in het studiejaar 2023-2024 of 2024-2025 te starten met de opleiding. Slechts 23 respondenten gaf aan geen studie te gaan doen in het Hoger Onderwijs.

2.2 ZELFREFLECTIE EN INTERESSEVERKENNING (NADENKEN OVER JEZELF)

Ik heb nagedacht over wat ik goed en minder goed kan. (bijv. op school, hobby's)

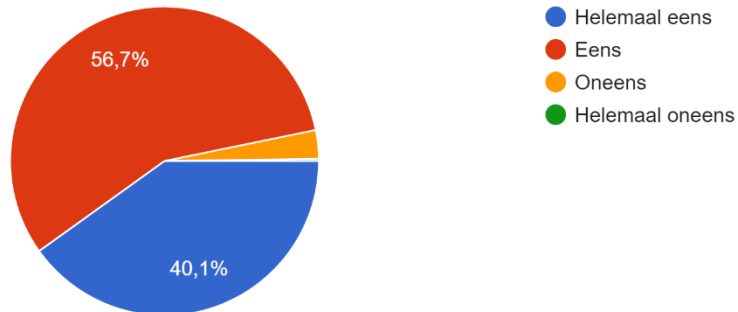
434 antwoorden

Meer dan 97% van de respondenten geeft aan nagedacht te hebben over de vaardigheden. Toch heeft zo'n 3% dit niet gedaan. Dat betekent dat deze 3% nog helemaal aan het begin van hun studiekeuzeproces staan. Bij de vraag over interesses, namelijk of respondenten hebben nagedacht over wat graag en minder graag gedaan wordt, is de score ongeveer hetzelfde.

Ik heb nagedacht over wat ik graag en minder graag doe. (bijv. op school, hobby's, tijdens vrije tijd)

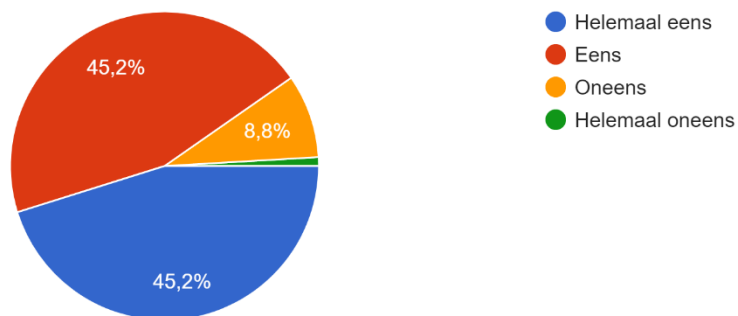
434 antwoorden

Zo'n 90% van de respondenten heeft nagedacht over wat belangrijk en minder belangrijk wordt gevonden voor zijn of haar toekomst.

Ik heb nagedacht over wat ik belangrijk en minder belangrijk vind voor mijn toekomst.

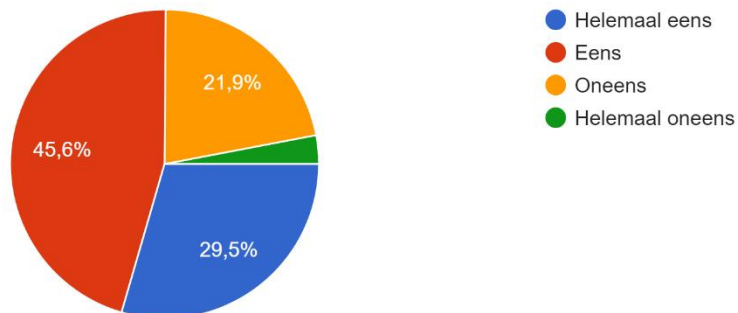
434 antwoorden

Op de vraag of is nagedacht over wat belangrijk is voor de toekomst laat een vergelijkend beeld zien. Door 1 op de tien wordt hier ontkennend op geantwoord.

Ik heb nagedacht over hoe ik mijn (volgende) studie zal aanpakken.

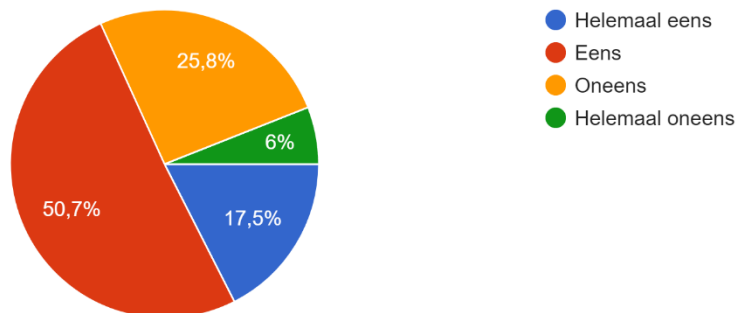
434 antwoorden

Over de manier waarop de volgende of huidige studie aangepakt zal worden, is een stuk minder vaak over nagedacht. Er is hier overigens geen onderscheid tussen Havo- en Vwo-leerlingen.

Ik heb met anderen (bijvoorbeeld ouders, familie, vrienden, leraren,...) een gesprek gehad over wat ik goed en minder goed kan.

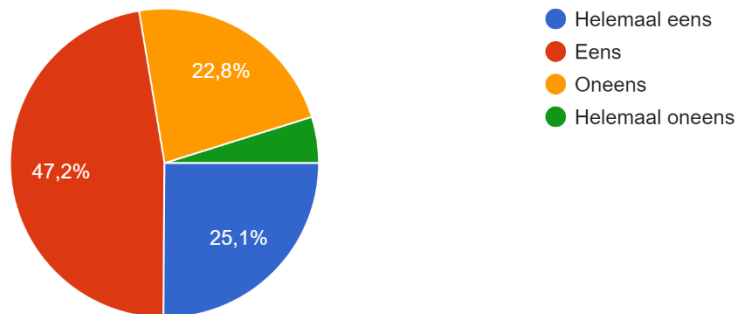
434 antwoorden

Bijna 1 op de 3 respondenten heeft geen gesprek gehad met iemand over welke vaardigheden hij of zij bezit. Op de 3-jarige HAVO is dit overigens een opdracht bij Studieloopbaanbegeleiding.

Ik heb met anderen (bijvoorbeeld ouders, familie, vrienden, leraren,...) een gesprek gehad over wat ik belangrijk en minder belangrijk vind voor mijn toekomst.

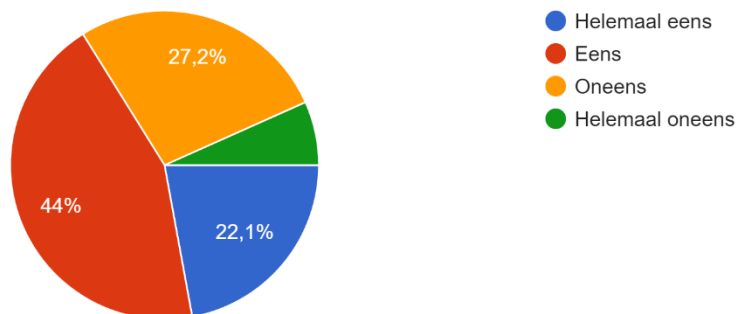
434 antwoorden

Ongeveer 3 op de 4 respondenten geeft aan dat ze wel een gesprek hebben gehad over wat belangrijk is voor de toekomst.

Ik heb met anderen (bijvoorbeeld ouders, familie, vrienden, leraren,...) een gesprek gehad over hoe ik mijn (vervolg-)studie ga aanpakken.

434 antwoorden

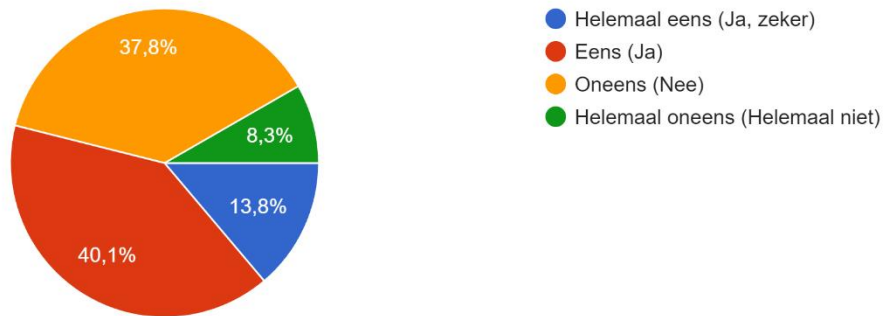
Ongeveer 2 op de 3 respondenten geeft aan een gesprek gehad te hebben over de aanpak van de studie.

Om tot een goede studiekeuze te komen is het belangrijk om eerst aan zelfreflectie en interesseverkenning te doen. Als gekeken wordt naar de mate van 'nadenken over jezelf' dan kan geconcludeerd worden dat de meeste respondenten wel nadenken over hun vaardigheden, interesses en toekomstperspectieven, maar dat hierover praten met anderen een stuk minder gebeurt.

2.3 INFORMATIE VERZAMELEN

Ik weet welke HBO-instellingen en universiteiten er allemaal zijn

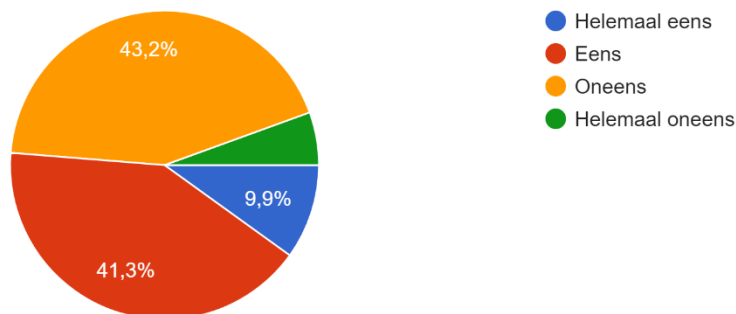
434 antwoorden

Iets meer dan de helft geeft aan te weten welke Hbo-instellingen en Universiteiten er zijn. Er kan vanuit worden gegaan dat deze vraag vooral beantwoord is voor de Hbo-instellingen en Universiteiten in Suriname. Hoewel er in de afgelopen jaren er verschillende particuliere instellingen zijn bijgekomen, is dit aanbod nog te overzien.

Ik heb overzichten met de inhoud van studierichtingen (bijv. studie- of opleidingsgidsen) doorgenomen.

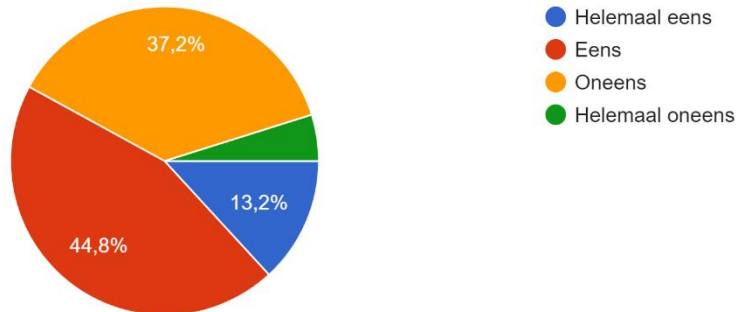
433 antwoorden

Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat er overzichten van studierichtingen zijn doorgenomen.

Ik heb folders en/of websites van verschillende studierichtingen bekeken.

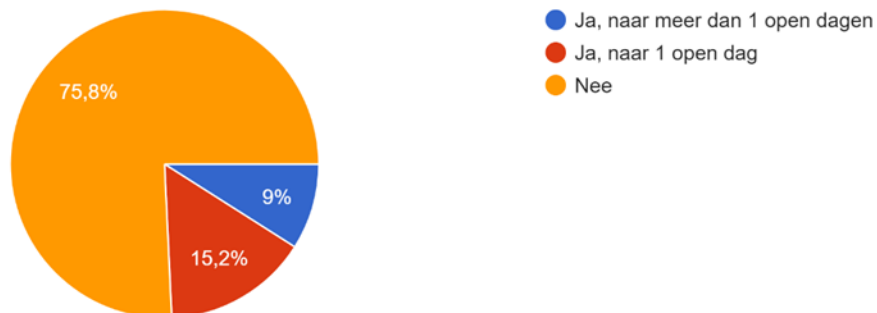
433 antwoorden

Meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat er folders en/of websites van studierichtingen zijn bekeken.

Ik ben naar een open dag van een instelling voor hoger onderwijs geweest (of heb deze online gevolgd)

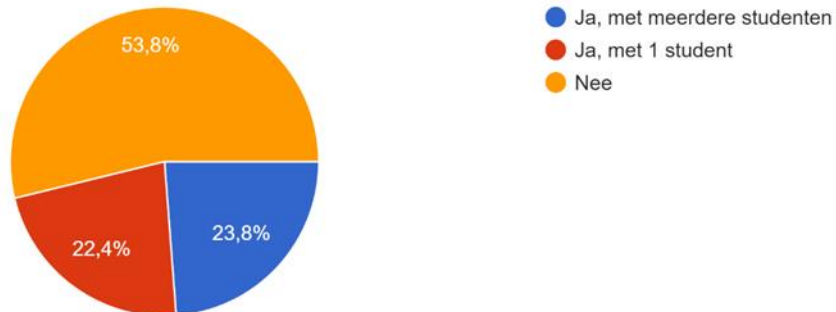
433 antwoorden

Slechts net iets minder dan een kwart van de respondenten geeft aan een open dag, zowel fysiek als dan wel online bezocht te hebben. Vrij kort na de afname van de vragenlijst organiseerde de Surinaamse instellingen voor Hoger Onderwijs kort na elkaar Open Dagen. Voor sommige van de opleidingen was dit de eerste keer dat het weer 'groots' aangepakt werd na de COVID-19 pandemie. Dit zou mede het resultaat van deze vraag kunnen verklaren.

Ik heb gepraat met een student van opleidingen die ik interessant vind.

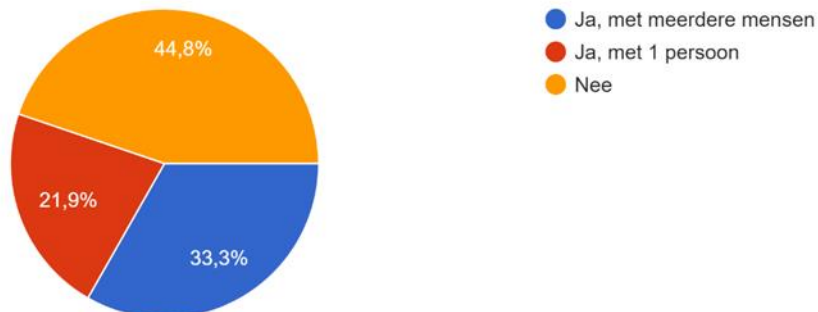
433 antwoorden

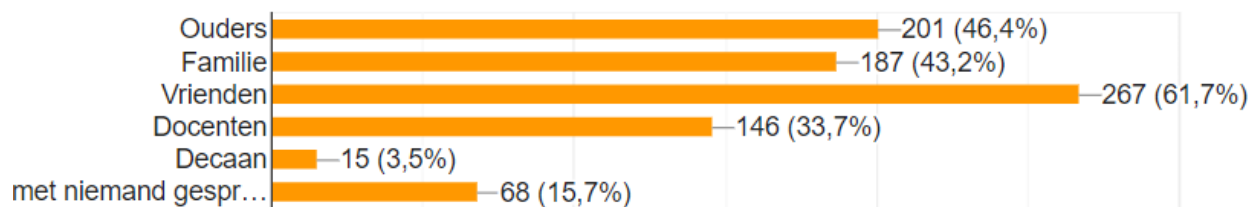
Meer dan de helft van de respondenten geeft aan niet met een student van een opleiding die interessant wordt gevonden is gepraat. Meer dan de helft van de respondenten heeft wel gesproken met mensen over hun studie en beroep.

Ik heb gepraat met mensen met beroepservaring over hun studie en/of beroep.

433 antwoorden

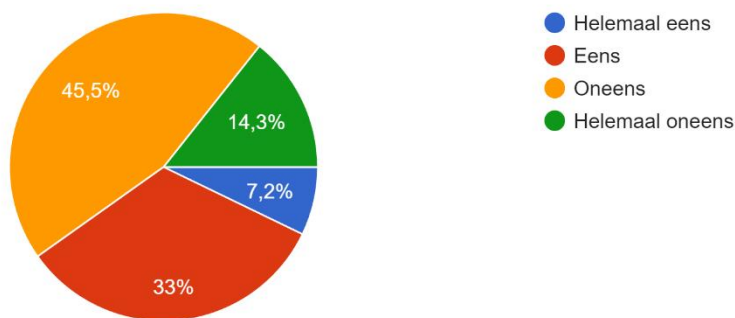
Ik heb gepraat met anderen om meer te weten te komen over een studierichting

Vrienden, Ouders en Familie worden het meeste geraadpleegd om meer over een studierichting te weten te komen. Opvallend is dat slechts 15 respondenten aangeven met een Decaan gesproken te hebben.

Op mijn huidige school krijg ik voldoende informatie over verder studeren

433 antwoorden

Meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat er niet voldoende informatie op hun huidige school is over verder studeren. Er is vervolgens gevraagd welke informatie en voorlichting op hun school aanwezig is.

Informatie/Voorlichting	Aantallen (%)
Studieloopbaanbegeleiding (SLB)	43 (10%)
Mentor-/Decaanuren, waar aandacht is voor verder studeren	89 (21%)
Voorlichtingsmomenten	126 (29%)
Gesprekken mogelijk met de decaan	174 (40%)
Folders/Brochures aanwezig	85 (20%)
Bezoeken van vertegenwoordigers van opleidingen	61 (14%)
Geen van bovenstaande	63 (15%)

Studieloopbaanbegeleiding wordt door 43 respondenten genoemd als een bron van informatie/voorlichting. Naast door leerlingen de 3-jarige Havo waar dit opgenomen is in het lesrooster, wordt dit ook genoemd door enkele respondenten van particuliere scholen en door de niet-HAVO/VWO respondenten. Ongeveer een vijfde van de respondenten geeft aan dat er tijdens mentor- of decaanuren aandacht is voor verder studeren. Voorlichtingsmomenten worden door meer respondenten genoemd. Slechts door 40% van de respondenten worden

gesprekken met de decaan genoemd als een mogelijk bron van informatie over vervolgstudies. Dit is erg opvallend, aangezien elke school één of meerdere decanen heeft. Ook geeft slechts 20% aan dat er folders/brochures op school aanwezig zijn voor vervolgstudie. Verder worden nog bezoeken van vertegenwoordigers van opleidingen door 61 respondenten aangegeven. 15% van de respondenten noemde geen enkele van bovenstaande bronnen van informatie/voorlichting.

Mee gepraat om meer te weten te komen over een studierichting	Aantal (%)
Ouders	201 (46%)
Familie	187 (43%)
Vrienden	267 (62%)
Docenten	146 (34%)
Decaan	15 (4%)
Niemand	68 (16%)

Om meer te weten te komen over een studierichting lijken vrienden de belangrijkste bron van informatie voor de respondenten, gevolgd door ouders en familie. Ongeveer één op de drie respondenten geven aan met docenten gepraat te hebben. Slechts 4% geeft aan met een decaan te hebben gesproken. Naast de in de tabel opgenomen personen zijn ook anderen door een enkeling genoemd, zoals bijvoorbeeld een pater of (sport)trainer.

Graag meer informatie (gehad) willen hebben over:	Aantal respondenten (%)
Studiemogelijkheden in Suriname	268 (62%)
Studiemogelijkheden in Nederland	258 (60%)
Studiemogelijkheden in andere landen (bijv. USA, Caricomlanden)	244 (57%)
Studiefinanciering-mogelijkheden	248 (58%)

Zo rond de 60% van de respondenten zou meer informatie (gehad) willen hebben over de studiemogelijkheden in Suriname, Nederland en andere landen. Ook zou zo'n 60 procent van de respondenten informatie willen over studiefinancierings-mogelijkheden. Bij deze vraag bestond de mogelijkheid om een eigen antwoord toe te voegen, dit werd door 14 respondenten gedaan.

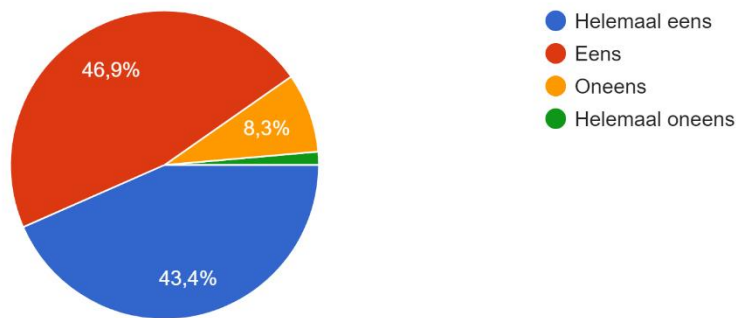
Deze liepen uiteen van informatie over een specifieke opleiding tot informatie over het inschrijvingsproces.

2.4 BESLISFACTOREN

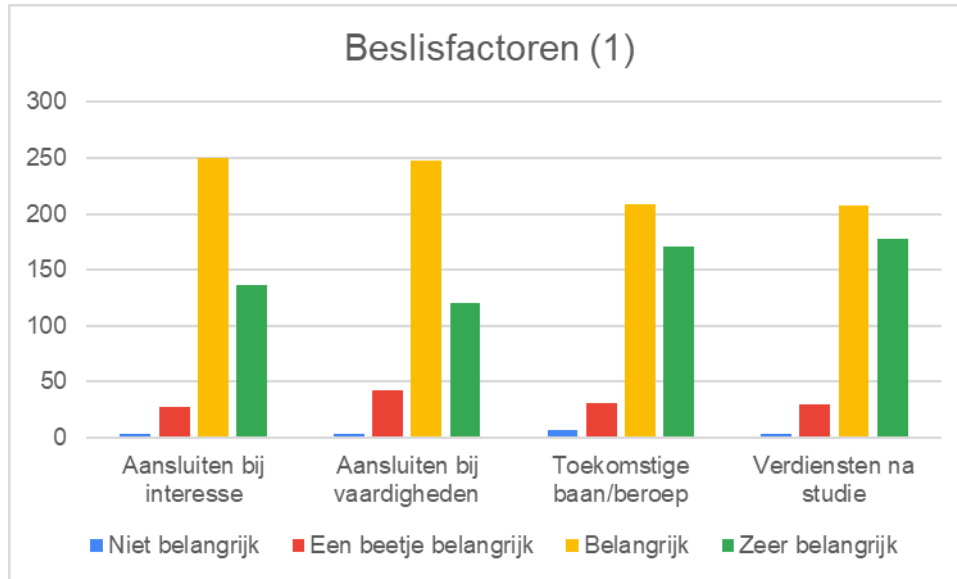
Op de vraag of de respondent zelf kan beslissen welke studie gevolgd zal worden, geeft 90% aan dat hij of zij dit zelf kan beslissen. Zo'n 1 op de 10 respondenten geeft aan dit niet te kunnen. Naar de reden waarom deze respondenten dit niet kunnen is niet gevraagd, maar op basis van andere vragen in de enquête spelen ouders hierbij zeer een grote rol.

Ik kan zelf beslissen welke studie ik wil gaan doen.

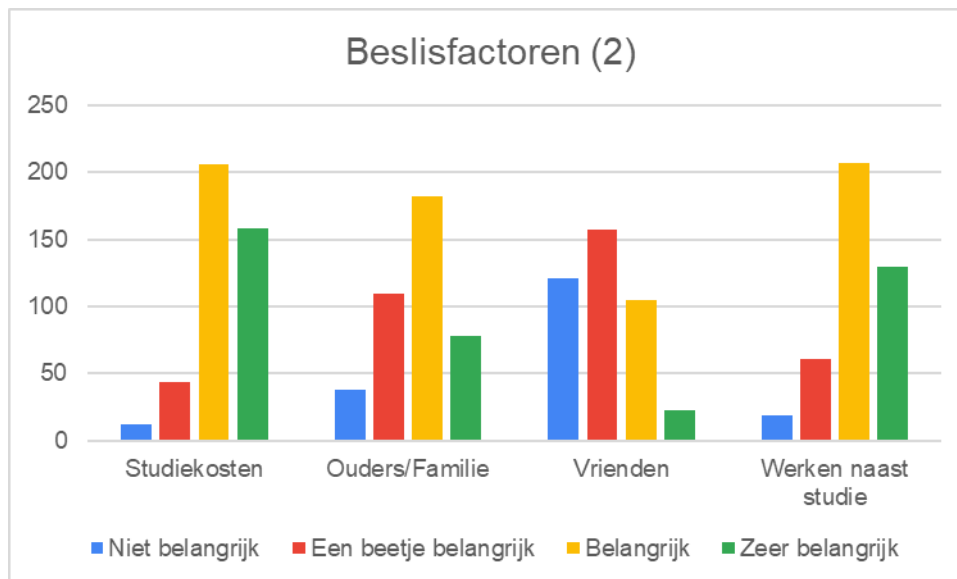
433 antwoorden

Gevraagd is verder hoe belangrijk bepaalde factoren gevonden worden voor de keuze van een bepaalde studie.

Zoals verwacht wordt het aansluiten bij interesse en vaardigheden als belangrijk gezien. De toekomstige baan en de verdiensten (loon/salaris) na de studie worden alsnog belangrijker gezien. Opvallend is dat enkele respondenten hebben aangegeven dat het aansluiten bij interesse en vaardigheden niet belangrijk is. Dit terwijl uit onderzoek blijkt dat dit cruciale factoren zijn bij het studiesucces.

Studiekosten spelen een zeer belangrijke rol in de studiekeuze. Dit verklaart wellicht ook waarom de mogelijkheid om te werken naast de studie belangrijk is; om aan de flink gestegen studiekosten te kunnen voldoen. Ouders/Familie spelen een iets minder belangrijke rol, maar worden als

belangrijk gezien. Vrienden spelen een nog iets minder belangrijke rol, toch geven 23 respondenten aan dat vrienden een zeer belangrijke rol spelen bij de studiekeuze.

Ik kan NIET gaan studeren wat ik zou willen studeren door:	Aantal respondenten (%)
Mijn huidige vakkenpakket	118 (34%)
Kosten	209 (60%)
(Mening) ouders	38 (11%)
(Mening) familie	25 (7%)

60% van de respondenten geeft aan dat de kosten een beperkende factor te zijn om de gewenste studie te volgen. Maar liefst 1 op de 3 respondenten geeft aan dat hun huidige vakkenpakket een belemmering vormt. De mening van ouders is bij iets meer dan 1 op de 10 respondenten een beperkende factor. De mening van familie is de laatste factor die boven de 1% van de respondenten uitkomt. Er zijn verder veel verschillende redenen genoemd. Enkele voorbeelden: De opleiding heeft dit jaar geen nieuwe inschrijvingen, huisvesting, numerus fixus en loting, gebrek aan informatie, twijfels over eigen capaciteiten.

Een open (niet verplichte) vraag in de vragenlijst was: *“Wat zou je helpen om jouw studiekeuze(proces) te verbeteren?”* Hierop hebben 117 respondenten een antwoord waarin aangegeven wordt dat ze meer informatie zouden willen hebben. Enkele van deze antwoorden:

“Als er meer erover werd gesproken op school en als men je ook concrete informatie gaf”

“Meer informatie te krijgen wat ik wel en niet kan doen of welke studierichting het beste bij mij is”

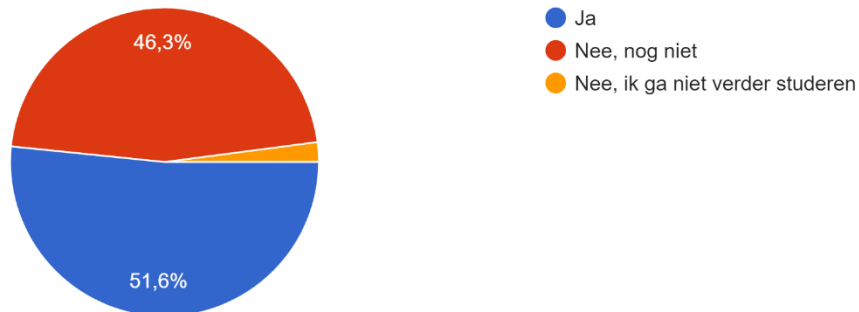
“Uitgebreide informatie over de verschillende studies waarbij niks wordt weggelaten. De ups and down van die studiekeuze moeten duidelijk genoeg zijn”

Een betere financiële situatie of de mogelijkheid tot studiefinanciering wordt door 26 respondenten aangegeven als een factor die hun studiekeuze zou verbeteren. Verder wordt door 5 personen een goede studiekeuzetest genoemd. Overige antwoorden gaan over bijvoorbeeld baanzekerheid (*“Wat mij zou helpen om mijn studiekeuze te verbeteren is als ik weet dat ik werkelijk werk ga vinden”*), motivatie en begeleiding (*“Begeleiding van mensen die dezelfde richting op zijn gegaan”*). Ook hebben enkele respondenten hun huidige uitdagende persoonlijke situatie als belemmering voor een goede keuze genoemd.

2.5 DE GEKOZEN STUDIE

Ik heb mijn studiekeuze al gemaakt

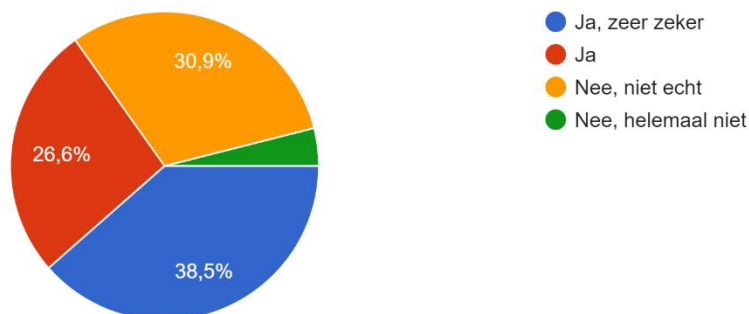
434 antwoorden

Meer dan 50% van de respondenten heeft de studiekeuze al gemaakt. Dit zijn voornamelijk de VOS-leerlingen die van plan zijn om in het studiejaar 2023-2024 of 2024-2025 te starten met hun opleiding. Zo'n 46% van de respondenten heeft nog geen keuze gemaakt. Hier zitten ook leerlingen tussen die wel aangeven dat ze in het studiejaar 2023-2024 gaan starten. Slechts 2% van de respondenten hebben aangegeven dat ze geen studie in het Hoger Onderwijs gaan volgen. Dit percentage zou wellicht in werkelijkheid hoger kunnen zijn. Als je namelijk niet van plan bent om een studie te gaan volgen, dan is het invullen van een enquête over studiekeuze wellicht minder aantrekkelijk.

Ben je zeker van de keuze voor deze studierichting?

379 antwoorden

Meer dan de helft van de respondenten die hun studiekeuze al gemaakt hebben, zegt zeker te zijn van de keuze. Ongeveer 30% heeft nog twijfels en 4% heeft sterke twijfels. Het aantal

antwoorden op deze vraag is veel hoger dan op basis van de vorige vraag verwacht zou kunnen worden.

Welk land voor studie?	Aantal respondenten (%)
Suriname	191 (44%)
Nederland	116 (27%)
USA	22 (5%)
Overig	47 (11%)
Geen antwoord	58 (13%)

44% van de respondenten zegt in Suriname te gaan studeren. Meer dan een kwart zegt in Nederland te gaan studeren. 5% kiest voor de USA. In de categorie overig zitten landen waaronder België, Zwitserland, Italië en Canada. Opvallend is dat onze buurlanden en Caribische landen slechts een enkele keer (Frans-Guyana, Brazilië, Curaçao) of zelfs helemaal niet (Guyana) genoemd zijn. Ook in de categorie overig zijn de respondenten opgenomen die simpelweg “het buitenland” als land hebben genoemd.

Sector	Aantal respondenten (%)
1. Onderwijs	6 (2%)
2. Vormgeving, Talen, Kunst en Geschiedenis	6 (2%)
3. Journalistiek, Gedrag en Maatschappij	15 (5%)
4. Recht, Administratie, Handel en Zakelijke Dienstverlening	124 (44%)
5. Wiskunde, Natuurwetenschappen	15 (5%)
6. Informatica	17 (6%)
7. Techniek, Industrie en Bouwkunde	15 (5%)
8. Landbouw, Diergeneeskunde en Verzorging	3 (1%)
9. Gezondheidszorg en Welzijn	65 (23%)
10. Dienstverlening	14 (5%)
Totaal	280

(Voorlopige) studiekeuze ingedeeld in de sectoren zoals gebruikt door het CBS⁶

⁶ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85421NED/table?ts=1697888936610>

Door 280 respondenten is de (voorlopige) studiekeuze aangegeven. Deze zijn gecategoriseerd in de sectoren zoals gebruikt door het Centraal Bureau voor Statistiek. Studies in de sector 'Recht, Administratie, Handel en Zakelijke Dienstverlening' zijn veruit het populairst. Dit zijn bijvoorbeeld de studies Rechten, Economie en Accountancy. De studies in de sector 'Gezondheidszorg en Welzijn' werden hierna veel genoemd. Naast traditionele studies als Geneeskunde en Psychologie werden ook specialistische studies genoemd. Opvallend weinig werden de studies genoemd die verband houden met de opkomende olie- en gasindustrie.

In het vacatureonderzoek van het Ministerie van Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken worden de volgende beroepen, waarvoor Hoger beroepsonderwijs is vereist, genoemd: bouwkundige, data analist, human resource officer, finance deskundige, audit manager. Deze werden als 'moeilijk in te vullen' aangemerkt. De redenen die deze moeilijkheid verklaren zijn onder andere dat er te weinig mensen met deze opleidingen in Suriname zijn, maar ook dat lokale kleinere bedrijven niet kunnen concurreren qua salaris.

Wanneer de totale hoeveelheid vacatures per opleidingsniveau wordt bekeken dan is voor ongeveer 11% een Hbo- of WO-opleiding vereist. Wanneer vervolgens wordt gekeken naar de 'moeilijk in te vullen' vacatures dan is dit 19%. Met andere woorden vacatures waarvoor een persoon gezocht wordt met een HBO- of WO-opleiding worden relatief moeilijker ingevuld.

De sectoren waar de meeste vacatures in zijn, zijn overigens wel in dezelfde sectoren waarin de respondenten aangegeven te gaan studeren, namelijk Recht, Administratie, Handel en Zakelijke Dienstverlening. Echter is er ook veel vraag naar Technisch opgeleide arbeidskrachten en deze sector is onder studenten minder populair.

3. RESULTATEN INTERVIEWS MET DECANEN

De resultaten uit de interviews worden gepresenteerd aan de hand van de volgende onderwerpen:

- Taken decanaat
- Instroom vanuit VOJ
- Vakkenpakketkeuzen
- Studieloopbaanbegeleiding
- Informatievoorziening
- Voorlichting
- Studiekeuzen studenten
- Organisatie van het decanaat
- Wensen

Uitspraken gedaan door decanen tijdens de interviews worden in de bespreking van de resultaten *cursief* en tussen aanhalingstekens weergegeven.

De decanen gaven voor of na het afgenomen interview blij te zijn met de activiteiten die SuConnect.nl onderneemt.

3.1 TAKEN DECANAAT

De taken van de decanen op VOS-scholen (Havo/Vwo) kunnen vanuit de functiebeschrijving in het VOS-reglement vanuit Minowc in vier verschillende soorten taken verdeeld worden. Studievoorlichting, ondersteuning bij schoolse problemen (bijv. slechte cijfers), ondersteuning bij niet-schoolse problemen (bijv. huiselijke problemen) en het organiseren van activiteiten (bijv. rond feestdagen). Op basis van de functiebeschrijving zouden decanen een belangrijke rol moeten spelen in de studievoorlichting. Studievoorlichting staat zelfs als eerste taak genoemd, maar uit de leerling-enquête kwam naar voren dat dit door veel leerlingen als onvoldoende wordt ervaren.

DE FUNCTIEBESCHRIJVING VAN DECANEN OP VOS

VOS-reglement: Artikel 15 Het decanaat

De schooldecanen zijn functionarissen aangesteld door het ministerie, die als klankbord voor leerlingen fungeren en belast zijn met.:

1 de studievoorlichting aan leerlingen;

2. het adviseren en begeleiden van leerlingen bij hun studiemogelijkheden;

3. het volgen van de studieresultaten van de leerlingen, individueel en collectief en het doen treffen van adequate maatregelen waar nodig;
4. het aanhoren van problemen van persoonlijke aard van leerlingen en vervolgens het aanbieden of doen aanbieden van de nodige hulp;
5. het aanhoren van problemen van leerlingen en het helpen aandragen van oplossingsmodellen
6. het organiseren en begeleiden van activiteiten die tot doel hebben de moraal en studieresultaten van de leerlingen te bevorderen;
7. alles wat het belang van de leerling kan dienen;
8. het volgen van trainingen die van belang zijn voor het werk als decaan.

Vrijwel alle geïnterviewde decanen op drie na gaven aan dat zij een takenlijst van de directie hebben ontvangen. Echter geeft de meerderheid aan dat zij onvoldoende tijd hebben om alle taken naar behoren uit te voeren. Per 40 leerlingen is er door een openbare school 1 decaan-uur per week in te roosteren. Op een school van 400 leerlingen betekent dit dat er in totaal 10 uren per week voor het decanaat beschikbaar zijn. Deze uren worden vaak verdeeld over meerdere decanen. In praktijk betekent dit dat van een of meerdere docenten het aantal uren op de lesurenstaat wordt aangevuld. Vooral docenten die te weinig lesuren geven in hun eigen vak voor een voltijdsbetrekking worden op deze manier decaan. Op de particuliere scholen hebben decanen veel meer tijd ter beschikking. De takenlijst blijkt niet voor iedere decaan helemaal helder te zijn. De meeste decanen zijn in het decanaat “gerold” en hebben begeleiding gekregen van docenten die al langer in het decanaat hebben gezeten. Enkele decanen geven aan dat ze de rol naar eigen inzicht invullen.

BESCHIKBARE TIJD

De decanen geven bijna allemaal aan dat hun beperkte tijd vooral wordt besteed aan schoolse en niet-schoolse problemen van leerlingen en aan het organiseren van activiteiten. Door directies worden ook andere ondersteunende taken aan decanen gegeven. Er wordt aangegeven dat de niet-schoolse problemen van leerlingen de laatste jaren lijken toegenomen. Ook is het schoolverzuim (zeker op de HAVO) extreem hoog. Leerlingen lijken problemen vaak voor zichzelf te houden. Meerdere decanen spreken hun zorgen uit.

“Het gaat niet goed. Het gaat de laatste jaren steeds minder met onze studenten. De kinderen zijn vreselijk gedemotiveerd.”

“We hebben heel veel uitvallers, drop-outs.”

“De kinderen die volgens collega’s een beetje extra begeleiding nodig hebben komen niet eens op gesprek. De kinderen die krijg zijn die kinderen die zwanger zijn, veelvuldig verzuim. Die andere kinderen komen never nooit. Dus jij loopt achter die kinderen aan om ze te helpen.”

Veel leerlingen kampen met financiële problemen. Voor de achterliggende oorzaak wordt de economische situatie in het land genoemd. Decanen beheren soms een “potje” waaruit de minst daadkrachtige leerlingen incidenteel worden ondersteund met bijvoorbeeld geld voor de bus. De inkomsten voor deze pot komt bijvoorbeeld uit de verkoop van etenswaren (bijv. koekjes en ijsjes) en sponsoring. Maar de inkomsten van deze pot zijn beperkt.

“We hebben heel veel werkende studenten, als ze niet werken dan kunnen ze niet naar school komen.”

(Decaan 1) *“Hier op school hebben we veel studenten die de sociale, hoe moet ik zeggen, uh, dus het hangt ook van de thuissituatie af”* (Decaan 2) *“De examenstudenten hier, dan heb ik het over de Havo-examenkandidaten, dat ze meestal al op zichzelf wonen”* (Decaan 1) *“Is een zware uitdaging voor ze.”* (Decaan 2) *“Dus u moet zich voorstellen, ze moeten voor zichzelf zorgen en sommige hebben een gezinnetje en krijgen dan bijna geen steun meer van de ouders, dus die dingen spelen ook een rol.”*

Resumerend zijn de taken niet voor alle decanen taken precies helder. Als deze wel helder zijn, zijn er veel problemen (schools en buitenschools), waardoor vaak voor voorlichting te weinig aandacht is.

3.2 INSTROOM VANUIT VOJ (MULO)

Er zijn grote verschillen tussen scholen wat betreft de begeleiding van instroom vanuit de Mulo-scholen. Sommige decanen gaan langs op Mulo-scholen die gezien kunnen worden als toeleveringsscholen, aangezien er jaarlijks veel leerlingen van deze scholen afkomstig zijn. Op deze Mulo-scholen geven zij dan voorlichting over hun Havo- en/of Vwo-school. Op Mulo-scholen wordt ook door de eigen leraren voorlichting gegeven. De vraag is of de informatie die leerlingen op de Mulo-school ontvangen over VOS-onderwijs wel altijd klopt.

(Decaan 1) *“Ze vragen de info aan leerkrachten daar en ik denk dat ze soms daar de verkeerde informatie geven”* (Decaan 2) *“Dat gevoel krijg ik ook dat ze verkeerde informatie krijgen en die kinderen, houden dat vast”*

Vanuit sommige scholen is er geen enkel contact met Mulo-scholen. Enkele decanen geven aan dat voorlichting geven over VOS-onderwijs een taak is voor de Mulo's zelf. De vernieuwing op de VOJ-scholen heeft ook geleid tot meer aandacht voor een vervolgopleiding op VOS-niveau.

“Eigenlijk, wij als collega's, zijn niet goed op de hoogte van wat er reilt en zeilt in het onderwijs, want het hele onderwijssysteem is nu ondersteboven”

Er wordt door decanen heel verschillend gedacht over het nut of de noodzaak om contact te hebben met Mulo-scholen voor de instroom van nieuwe leerlingen. Deze opvattingen maken of er veel contact en voorlichting is of niet. De inschrijving voor VOS-onderwijs wordt voor de openbare scholen centraal gecoördineerd vanuit Minowc. De leerlingen mogen hun voorkeur wel doorgeven, maar uiteindelijk beslist het Minowc op welke school een leerling geplaatst wordt. Na de uitslag van de MULO en het toelatingsexamen vindt de centrale inschrijving voor de VOS-scholen plaats. Dit maakt de tijd tussen de uitslag en het inschrijven op de VOS-scholen erg kort.

“Deze centrale inschrijving is...Het Minowc bepaalt op welke dag en welke tijd de leerlingen zich op de school moeten aanmelden en dat wordt altijd op het laatste moment bekendgemaakt. Hierdoor is het organiseren van gerichte info lastig.”

“Na uitslag van de Mulo is alles zo in een rush; voor inschrijving en het ministerie bepaalt en dan is er geen ruimte.”

3.3 VAKKENPAKKETKEUZE OP VOS

Leerlingen krijgen op hun uitslagbriefje van het toelatingsexamen (VHN-toets) te zien voor welk niveau (HAVO/VWO/NATIN) ze toegelaten kunnen worden en voor welk pakket ze geslaagd zijn; de eerdergenoemde letter- en cijfercodes van de pakketten staan vermeld. De slagingsnormen van dit toelatingsexamen zijn overigens niet algemeen bekend en bijvoorbeeld ook niet online te vinden. Voor welk vakkenpakket leerlingen kunnen slagen, hangt onder andere af van de richting (en dus vakken) die ze gevolgd hebben vanaf de derde klas van de MULO. Als gevolg van plaatsing op een VOS-school na inschrijving, kan het gebeuren dat een gewenst pakket niet wordt aangeboden op de VOS-school.

“De school heeft een aantal pakketten en daar mogen ze dan uit kiezen.... Ik heb wel laatst in een klas een soort navraag gedaan en toen gaven ze aan dat ze gedwongen, tussen aanhalingstekens hoor, om zo een pakket te kiezen..... Dan gaven ze bijvoorbeeld aan dat ze zo'n pakket niet wilde hebben, maar ze moesten daarvoor kiezen, want de ouders vonden dan bijvoorbeeld dat de andere school te ver gelegen is en dan moesten ze een van de pakketten van deze school kiezen. Want de school gaat niet afwijken.”

Bij de aanmelding op de toegewezen VOS-school zijn het vaak de decanen die het eerste gesprek met de leerling en ouders hebben. Niet op alle scholen zijn de decanen actief betrokken bij de inschrijving van nieuwe studenten. De onderdirecteuren zijn dan degene die de leerlingen inschrijven. Tijdens de inschrijving krijgen de nieuwe leerlingen info over wat een pakket inhoudt. Eén Vwo-school geeft aan dat alle nieuwe leerlingen eerst een introductiegesprek met een decaan hebben.

“Ze kiezen dan een pakket, maar soms willen ze een pakket niet, maar omdat het erin zit zijn ze genoodzaakt het erbij te houden. Mijn collega’s die de inschrijving doen lichtten de leerling voor. Ze vragen bijvoorbeeld: ‘Wat wil je worden?’ Dan krijgen ze de instructie: ‘Dan moet je deze vakken kiezen.’”

De informatie welke pakketten er precies zijn en welke vakken in welk pakket zitten, is voorafgaand aan de inschrijving overigens erg moeilijk te vinden. Het Minowc heeft dit jaar voor het eerst een overzichtsfolder uitgegeven over de verschillende VOS-schooltypen.

De vos-schooltypen

1. Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs (VWO)
2. Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs (HAVO)
3. 3-jarig Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs (3-jarig HAVO)
4. Instituut voor Middelbaar Economisch en Administratief Onderwijs (IMEAO)

5. Pedagogisch Instituut (PI)
6. Natuur Technisch Instituut (NATIN)
7. Avond Middelbare Technische Opleidingen (AMTO)
8. Vocational College Suriname (VCS)

1

Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs (VWO)
 Duur: 3 jaren
 Toelatingseisen: geslaagd toelatingsexamen VWO
 Dagschool: niet ouder dan 20 jaar bij inschrijving leerjaar 1

2

Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs (HAVO)
 Duur: 2 jaren
 Toelatingseisen: geslaagd toelatingsexamen HAVO
 Dagschool: niet ouder dan 20 jaar bij inschrijving leerjaar 1

3

3-jarig Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs (3-jarig HAVO)
 Duur: 3 jaren
 Toelatingseisen: Geslaagd mulo-eind, niet geslaagd toelatingsexamen VWO/HAVO/NATIN (VHN)
 Niet ouder dan 18 jaar bij inschrijving leerjaar 1

P	Q1	Q2	S
Nederlands	Nederlands	Nederlands	Nederlands
Engels	Engels	Engels	Engels
Spaans	Spaans		
Gesch. & Cult v. Spaans-Am.		Gesch. & Cult v. Spaans-Am.	
Aardrijkskunde	Aardrijkskunde	Aardrijkskunde	Aardrijkskunde
Geschiedenis	Geschiedenis	Geschiedenis	Geschiedenis
Economie I	Economie I	Economie I	Economie I (alg.)
	Economie II	Economie II	
Wiskunde Q	Wiskunde Q	Wiskunde Q	Wiskunde 1
Natuurkunde (alg.)	Natk. (alg.)	Natk. (alg.)	Wiskunde 2
			Natuurkunde
Maatschappijleer	Maatschappijleer	Maatschappijleer	Maatschappijleer
Gezondheidsleer	Gezondheidsleer	Gezondheidsleer	Gezondheidsleer
Tekenen/Musiek	Tekenen/Musiek	Tekenen/Musiek	Tekenen/Musiek
Lichamelijke Opv.	Lichamelijke Opv.	Lichamelijke Opv.	Lichamelijke Opv.

P1-A	P1-B	P2-A	P2-B	P1R	P2R
Nederlands	Nederlands	Nederlands	Nederlands	Nederlands	Nederlands
Engels	Engels	Engels	Engels	Engels	Engels
Spaans	Spaans	-	-	Spaans	
Aardrijkskunde	Aardrijkskunde	Aardrijkskunde	Aardrijkskunde	Aardrijkskunde	Aardrijkskunde
Geschiedenis	Geschiedenis	Geschiedenis	Geschiedenis	Geschiedenis	Geschiedenis
Economie I	Economie I	Economie I	Economie I	Economie I	Economie I
Economie II	Economie II	Economie II	Economie II	Economie II	Economie II
Wiskunde P	Wiskunde R	Wiskunde P	Wiskunde R	Wiskunde R	Wiskunde R
Scheikunde	Scheikunde	Scheikunde	Scheikunde	Scheikunde	Scheikunde
				Natuurkunde	Natuurkunde
Biologie	Biologie	Biologie	Biologie	Biologie	Biologie

Schakelinstituut Middelbaar Onderwijs (SMO)
 Duur: 1 - 2 jaren
 Toelatingseisen: 2 x afgewezen mulo eind. Ibo B-diploma richting Handel en Administratie

Profielen 3-jarig Havo

1. Kunst, cultuur en maatschappij	4. Natuur en gezondheid
2. Economie en maatschappij	5. Onderwijs en maatschappij
3. Wetenschap en techniek	6. Talen

Structuur basisjaar

Mulo-A	Mulo-B
1. Nederlands	1. Nederlands
2. Engels	2. Engels
3. Spaans	3. Spaans
4. Wiskunde-P	4. Wiskunde-R
5. Economie	5. Economie of Natuurkunde
6. Wereldoriëntatie: 1 ^o kwartaal;	6. Wereldoriëntatie: 1 ^o kwartaal;
Geschiedenis/Staatsinrichting	Geschiedenis/Staatsinrichting
2 ^o kwartaal; Aardrijkskunde	2 ^o kwartaal; Aardrijkskunde
3 ^o kwartaal; Biologie	3 ^o kwartaal; Biologie
7.Sociologie/Maatschappijleer	7.Sociologie/Maatschappijleer

Hierin staan overigens de vakkenpakketten niet geheel juist vermeld. Zo is er in de opgenomen tabel van de HAVO het vak Biologie in geen enkel pakket opgenomen, terwijl dit wel het geval is. Bij navraag bij Minowc werd aangegeven dat er gewerkt wordt aan een verbeterde versie.

Tijdens de interviews werd duidelijk dat niet alle decanen goed op de hoogte waren van de verschillende vakkenpakketten die op hun eigen school werden aangeboden.

“(Decaan 1) We hebben P en R. Maar R hebben we niet, toch? En Q. (Decaan 2) Je hebt P, R en Q. (Decaan 3) Nee, Q is VWO. Je hebt P en R.”

Door enkele decanen is aangegeven dat er een studie-info dag is tijdens de introductieweek (dit is in de eerste week van het eerste jaar), waarin de nieuwe leerlingen meer informatie krijgen over de inhoud en mogelijkheden van hun reeds gekozen pakket.

Op sommige scholen worden leerlingen gedurende het eerste schooljaar de mogelijkheid geboden om nog van vakken te wisselen, indien het rooster en klassengrootte dit toelaat. Op de meeste scholen kan dit tot eind oktober. Een andere mogelijkheid is aan het einde van het eerste kwartaal. Op andere scholen kan het wisselen van vakken pas als de leerling het jaar over moet doen (blijft zitten).

“In het eerste kwartaal kan je nog van pakket wisselen voordat je een repetitie hebt gemaakt en als je blijft zitten dan kan het ook”

Op het driejarige HAVO wordt het pakket gekozen na het eerste jaar. Dit worden echter geen pakket genoemd maar profiel. De examens zijn echter wel gelijk aan de pakketten zoals op de 2-jarige Havo.

“Bij de 3-jarig HAVO hebben ze alles duidelijk in schema’s gezet, wat ik mis bij de 2-jarige Havo,....., en dan zetten ze ernaast welke opleidingen je kan volgen als je met zo’n profiel slaagt. Dat vind ik keurig.”

Bij de particuliere scholen wordt er na de derde klas een vakkenpakket/profielkeuze gemaakt. De leerlingen worden begeleid bij hun keuze voor een vakkenpakket en vind ik samenspraak met de ouders plaats.

3.3 STUDIELOOPBAANBEGELEIDING (SLB)

Op de 3-jarige Havo en op de particuliere scholen is er aandacht voor studieloopbaanbegeleiding. Naast inzicht in hun studievaardigheden krijgen de leerlingen opdrachten waarin ze reflecteren op hun interesses in relatie tot hun toekomstige beroep. Op de overige scholen worden deze modules niet aangeboden. Binnen de herziening van de eerste twee klassen van de Mulo, de zogenaamde leerjaren 9 en 10 zijn vergelijkbare opdrachten opgenomen in de module SLB. Het herziene curriculum van leerjaar 10 is voor het eerst ingevoerd in het schooljaar 2022-2023. In hoeverre Mulo-scholen daadwerkelijk de module SLB heeft uitgevoerd, is niet bekend.

De particuliere scholen hebben naast decanen aandacht voor zorg. Voor bijvoorbeeld leerlingen met extra leerbehoeften, zoals dyslexie en voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte van bijvoorbeeld een psycholoog op afroep. De overige scholen hebben dit zorgsysteem niet. Door decanen werd aangegeven dat in het verleden iedere VOS-school een schoolmaatschappelijk werker had, maar nu niet meer.

3.4 INFORMATIEVOORZIENING EN VOORLICHTING

De meeste decanen geven aan informatie over opleidingen, beurzen en open dagen door te sturen naar de klassenmentor of direct naar leerlingen. WhatsApp is het meest gebruikt hiervoor. Vrijwel alle decanen geven aan dit actief te doen, een enkeling geeft aan alleen informatie te geven als leerlingen hierom vragen. Op één Havo/Vwo-school hebben de decanen een eigen webpage opgezet met informatie over het decanaat, informatie over vervolgstudies en links naar alle Hoger Onderwijs-instellingen in Suriname. Klassevoogden (ook wel mentor genoemd) en overige docenten geven ook informatie over vervolgstudies tijdens hun eigen lessen. Op een van de particuliere scholen wordt de informatie geplaatst op het interne communicatiesysteem van de school.

Het organiseren van een mini-beurs op school of een zogenaamde beroepenbeurs is meerdere malen genoemd als activiteit die gedurende het schooljaar plaatsvindt.

Op de vraag hoe de decanen zelf aan hun informatie komen over bijvoorbeeld komende open dagen of beurzen is Facebook als belangrijkste bron het vaakst genoemd. Er lijkt weinig contact te zijn tussen de Surinaamse HBO-instellingen en de VOS-scholen. Vooral de commerciële instellingen willen nog weleens langskomen met bijvoorbeeld folders. Op vrijwel alle scholen is er wel een prikbord waar eventuele aankondigingen van open dagen worden opgeprikt.

De decanen geven aan dat ze behoefte hebben aan een duidelijk overzicht van de verschillende opleidingen. Een opleidingengids of een overzichtswebsite is meerdere malen genoemd als een mogelijke optie.

“Ik vind dat wij alle info over alle opleidingen digitaal moeten hebben. Als een leerling me dan iets vraagt, dan kan ik het in een pdf sturen, dan kun je lezen en als je nog vragen hebt, dan kunnen we even zitten en praten erover”

“Je kan zeggen dat wij zelf op onderzoek uitgaan, maar het zou handig zijn als we dat niet hoeven te doen en dat de informatie gewoon beschikbaar is..... en dat we die kinderen kunnen zeggen, ga ook kijken.”

“Als wij informatie op tijd krijgen dan kunnen we het doorspelen naar de studenten”

“Het zou prettig zijn als je kon zien: ‘wat zijn de mogelijkheden voor een Havo-student’.”

“Niets is te veel.”

Leerlingen die open dagen hebben bezocht wordt soms gevraagd om de informatie te delen met hun klasgenoten.

“Adek had pas een open dag en onze examenstudenten zijn er geweest en ze waren heel erg enthousiast. Ik heb toen gevraagd of er vrijwilligers waren die de info door wilde geven aan de vierdeklassers. En het heeft zo goed gewerkt...als je het van een leeftijdsgenoot hoort, dan is het toch beter dan van een oude leerkracht!”

Informatie over studeren in het buitenland

De informatie die beschikbaar is voor decanen en leerlingen zijn bovenal gericht op vervolgstudies in Suriname. Over studeren in het buitenland is er beperkt informatie beschikbaar. Slechts twee decanen kenden de informatie voor studeren in Nederland. Enkele anderen wisten wel waar ze deze informatie konden vinden. Eén decaan gaf aan dat zij vond dat er verder gekeken moet worden dan Nederland:

“Onze leerlingen,...onze studenten, maar ook de ouders zijn heel erg Nederland georiënteerd. Waarvoor dat nodig is, snap ik eerlijk gezegd niet. Er zijn genoeg betaalbare universiteiten in het Caribisch gebied. Ik probeer ze uit te leggen: ‘Je bent een Caricom-burger!’. Ik probeer hun ogen te openen: ‘Als Nederland onbetaalbaar is voor mij, dan zijn er mogelijkheden in de regio’”

Over het studeren in andere landen is de informatie vaak afwezig op school.

“Dan vragen ze me welke mogelijkheden er zijn om verder te studeren in het buitenland.....”What about Curacao, Aruba? Kunnen we niet daar studeren in plaats van Nederland?’ Bijvoorbeeld toch? Op die vraag kan ik niet echt veel antwoord geven, want die informatie heb ik niet.”

De regels rond inschrijvingen en bijvoorbeeld de verplichting om zich tijdig aanmelden voor een vervolgopleiding, zeker voor opleidingen in bijvoorbeeld Nederland is volgens de decanen niet altijd bekend.

“De kinderen die van hier weggaan...Onze examenkandidaten hebben die informatie ook niet dat ze vroegtijdig al moeten aanmelden. Ik zit nu met een student, twee weken geleden was ze helemaal overspannen geraakt. Ze had ook verkeerde informatie. Ze dacht na de examens van hier. Ik zei: “Nee, je bent een beetje laat!” Ze zat ermee: “Juf dan ga ik een schooljaar verliezen”

Oudercontact

Het contact met ouders en verzorgers van leerlingen is veelal beperkt. Op enkele scholen worden vanuit het decanaat info-sessies georganiseerd voor ouders en verzorgers. Andere scholen hebben veel moeite om ouders bij de school te betrekken. Op basis van de gesprekken met de

decanen lijkt het alsof het contact met ouders van Vwo-leerlingen beter is dan met ouders van Havo-leerlingen. Soms heeft het decanaat contact met de ouders van leerlingen die opvallen bij het decanaat, maar vaker loopt het via de directie of klassenvoogd.

3.5 STUDIEKEUZE STUDENTEN

Op de vraag of er een studiekeuzetest of interesstest wordt afgenomen, wordt overwegend ontkennend geantwoord.

“Dat is meer echt iets Nederlands. Nee, we doen geen interesstetoets. Het is verder des schools”

Geen van de scholen geeft aan bij te houden welke studiekeuze de leerlingen doen. Het wordt door de meeste decanen wel incidenteel gevraagd aan leerlingen, maar meer tijdens een informeel praatje of tijdens een klassengesprek tijdens reguliere lessen.

“Tijdens het lesgeven praten we al. Het is niet dat we een aparte sessie houden. Dat niet.”

Leerlingen stellen zelf vaak vragen aan decanen over hun studiemogelijkheden. Hierbij gaat het volgens meerdere decanen vaak niet om studies die aansluiten bij hun interesses, maar vooral studies met goede vooruitzichten.

“...en ze willen ook wel weten hoeveel ze kunnen verdienen, want je merkt dat ze zich daarmee meer bezighouden dan wat hun interesse is.”

De huidige economische situatie in het land en de kosten voor een studie wordt door meerdere decanen genoemd als een belangrijke factor in de studiekeuze.

“Ik heb ze ook nog gevraagd wat ze hierna willen doen nadat ze uitslag hebben. Ze zeggen me: ‘Juf, ik ga liever naar Adek of naar het IOL, omdat ik daar mijn studie nog kan betalen. Als ik naar UNASAT wil of wil ik naar PTC of wil ik naar FHR dan moet ik heel wat geld hebben dan moet ik eerst werken om te betalen.’”

Door meerdere decanen wordt aangegeven dat leerlingen pas zeer laat, soms pas na ontvangst van hun diploma een keuze maken voor een vervolgstudie. Pas in het examenjaar verdiepen volgens meerdere decanen de meeste leerlingen in hun studiemogelijkheden.

“Bijvoorbeeld in de examenklassen....Laatst kreeg ik nog zo’n vraag: ‘Juf, wat kan ik met mijn pakket doen?’ Ik zei: ‘Wat wil je dan precies?’. Maar daar krijg je dan gewoon geen antwoord op, want dat kind weet gewoon niet wat ze verder wil.”

“Pas als ze hun diploma hebben, pas dan gaan ze hun keuze maken. Er zijn wel enkele die er wel bewust mee bezig zijn, zij richten zich op ‘dat wil ik doen’. Zijn enkelingen.”

Op enkele scholen worden soms oud-leerlingen uitgenodigd om te vertellen over hun ervaringen in het Hoger Onderwijs.

Er wordt door meerdere decanen aangegeven dat ouders ook betrokken zouden moeten worden bij de studiekeuze.

“De Surinaamse cultuur is nu eenmaal zo dat de ouders meebepalen, vaak.”

3.5 ORGANISATIE VAN HET DECAANAAT

Binnen het decanaat zijn de decaanuren verdeeld onder de docenten die decaanuren hebben. Het aantal decaanuren per week is afhankelijk van de hoeveelheid leerlingen van de school (per 40 leerlingen is er 1 decaanuur per week). Dit komt vaak neer op 2 tot 6 uren per decaan. Ieder decanaat heeft een voorzitter. Dit is vaak meeste gevallen de docent met de meeste decaanuren.

Op de meeste scholen heeft het decanaat een eigen ruimte of kantoortje. In deze ruimte kunnen één op één gesprekken met leerlingen gevoerd worden en hier zijn bijvoorbeeld ook de folders van opleidingen beschikbaar. Er is meestal een rooster wanneer er een decaan aanwezig is, zodat leerlingen op die tijd kunnen langslipen. Ook worden er afspraken gemaakt met leerlingen. Vaak hebben de decanen een wekelijks overleg uur, waarbij de decanen allen tegelijkertijd zijn uitgeroosterd.

Soms zijn decanen algemeen beschikbaar voor alle leerlingen, soms zijn de klassen verdeeld onder de decanen en op één school is er onderscheid gemaakt tussen decanen die zich bezighouden met de prestaties op de huidige opleiding en decanen die zich specifiek richten op studievoorlichting.

“We hebben dagelijks spreekuren, op één dag na. We hebben een kantoor waar we zitten, dus ze mogen zich aanmelden voor anything. Dus als het gaat om studiemogelijkheden of hoe te studeren of persoonlijke problemen. Met alles mogen ze naar ons toekomen en wij kijken dan hoe we ze verder kunnen begeleiden”

Een ‘decaanruimte’ is echter niet aanwezig op iedere school. Ook is er op het lesrooster niet altijd een overleguur voor de decanen ingeroosterd.

“We hebben helaas geen decaanruimte meer....maar we vinden wel een plek om met ze te zitten”

(Decaan 1) “We hebben wel een decaanruimte, maar we gebruiken het niet echt, want het... (Decaan 2) Het is dicht en als je het open maakt dan... (Decaan 1) Het heeft wel een airco maar die doet het niet.”

3.6 OVERIGE UITDAGINGEN EN WENSEN

Enkele uitdagingen waarmee decanen zitten, is om met de weinige tijd en middelen een begeleidings-structuur op te kunnen zetten. Er soms weinig overleg tussen decanen, aangezien zij bijvoorbeeld niet tegelijkertijd op school zijn. Veel tijd wordt besteed aan het organiseren en ondersteunen van activiteiten. Directies wenden zich vrijwel standaard tot de decanen om extra taken op zich te nemen. Het aantal uren dat een decaan heeft, is meestal beperkt tot enkele lesuren per week. Hierdoor is er minder aandacht voor de andere taken.

“Want er is zoveel waar je op zou moeten inspelen”

Het omgaan met het veranderend onderwijssysteem met veel onduidelijkheden wordt als lastig ervaren. De afgelopen jaren is de structuur van het VOJ-onderwijs veranderd en er is veel onzekerheid wat dit betekent voor de structuur van het VOS-onderwijs. Terwijl aan de ene kant decanen met vragen zitten, worden zij aan de andere kant bevraagd door onder andere collega-docenten over deze verandering. Dit omdat ervan uit wordt gegaan dat zij als decanen op de hoogte zijn.

Er bestaan veel trainingsbehoeften voor decanen. De meeste geïnterviewde decanen hebben in aangegeven geen specifieke training of coaching te hebben ontvangen toen zij de taak van decaan kregen. Zij vullen dit meestal naar eigen inzicht in. Meestal is er enige begeleiding van de decaan die de taken al langer invult, maar deze geeft deze ook op eigen inzicht. Gesprekstechnieken en hoe om te gaan met leerlingen met problemen zijn als concrete trainingsbehoeften genoemd. Verder waren vrijwel alle decanen nieuwsgierig naar de wijze waarop het studiekeuzeproces voor het vervolgonderwijs geoptimaliseerd kan worden.

“Iedere nieuwe decaan moet gewoon een training krijgen”

De behoefte aan voldoende informatie over vervolgstudies is groot. Een website met informatie over alle studies, inclusief een agenda wanneer er open dagen zijn, zou een grote steun zijn voor decanen. Ze zijn nu nog te veel aangewezen op hun eigen oplettendheid op met name Facebook.

Wat betreft voorlichting door instelling voor Hoger Onderwijs bestaat de wens voor mini-beurzen op school. Een aantal decanen gaf aan dat de drempel om naar een locatie te gaan voor een open dag of informatiebeurs voor leerlingen soms toch te hoog is.

Hoewel niet vaak ter sprake gekomen, bestaat de wens voor een eigen budget voor het decanaat en verder is een computer met een goede internetverbinding genoemd. De verschillen tussen scholen zijn aanzienlijk. Zo hebben de particuliere scholen een uitgebreid leerlingvolgsysteem inclusief zorgdossiers en zijn er scholen waar het decanaat voldoende middelen hebben, maar er zijn ook scholen waar dit verre van het geval is.

Vaak genoemd is verder de wens voor betere informatie en voorlichting op de Mulo-scholen over Havo en Vwo.

Een gedeelde zorg van de decanen is de huidige economische situatie in Suriname dat effect heeft op de motivatie van de leerlingen. Zoals een decaan verzuchtte:

“Maar iedereen in Suriname is nu minder actief, overal, dus ja...”

Eén decaan zag de huidige economische situatie juist als reden om leerlingen extra aan te sporen om te gaan studeren:

“Ik zeg ze: ‘Als je nu gaat studeren, dan als je klaar bent, dan gaat het vast weer beter!’”

4. RESULTATEN WORKSHOPS

De resultaten van de workshops bestaan uit de feedback die de deelnemers van de workshop hebben gegeven. De workshops hadden twee verschillende doelgroepen. Allereerst docenten, decanen, directies en stafleden van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (= doelgroep 1). De andere doelgroep waren vertegenwoordigers van de Hoger Onderwijsinstellingen in Suriname (=doelgroep 2). De workshops hadden naast gemeenschappelijke elementen ook specifieke elementen. Bij doelgroep 1 lag de focus op de voorlichting en begeleiding van decanen op school en bij doelgroep 2 bij de voorlichting die vanuit de instellingen voor Hoger Onderwijs wordt gegeven. Daarom wordt de inhoud & feedback ook afzonderlijk gepresenteerd.

4.1 INHOUD EN FEEDBACK DOELGROEP 1

De online workshops op 1 en 8 augustus werden in totaal door 16 personen bijgewoond. Naast directeuren, decanen en docenten van Havo/Vwo-scholen waren ook het Hoofd Inspectie Voortgezet Onderwijs (IVOS) en de Onderdirecteur Algemeen Vormend Onderwijs (OD AVO) van Minowc aanwezig.

Programma

- Introductie
  - SuConnect
  - “SurinaamseStudentenin Beeld”
- Studiekeuzeproces -onderzoek
  - Studiekeuzeproces
  - Enquête onder VOSstudenten
  - Decanen-interviews
- Optimalisering begeleiding
- Afsluiting

Het programma van de workshop met Directeuren, decanen, docenten en Minowc-stafleden

De directeuren, docenten en stafleden hadden niet eerder een introductie gekregen over wat SuConnect.nl als stichting beoogt. Daarom is dit vrij uitgebreid gegeven alvorens in te gaan op het project “Surinaamse Studenten in Beeld”.

SuConnect

- ▶ Doel: Bijdragen aan het studiesucces van studenten uit Suriname!
- ▶ Pre-boarding: Voorbereiden op een studie
- ▶ (On)Boarding: Tijdens de studie
- ▶ Off-boarding: Na de studie (terug naar Su?)

De stappen van het studiekeuzeprocés zijn toegelicht. Hierna zijn enkele (voorlopige) resultaten uit de enquête gepresenteerd, waarop de aanwezigen konden reageren. De eerste bevinding die gedeeld is dat slechts 40% van de respondenten aan heeft gegeven dat er ‘voldoende informatie over verder studeren’ op hun school wordt gegeven.

Er werd vervolgens ingegaan op enkele beperkende factoren en op het resultaat dat 30% van de respondenten heeft aangegeven in Nederland te willen gaan studeren. Gevraagd is welke informatie zij graag zouden ontvangen uit de enquête.

Er werden voorstellen voor optimalisering van de begeleiding van studiekeuzeprocés tijdens de workshop gepresenteerd:

- Goede afspraken binnen het decanenteam maken (en met de directie)
- Voorlichting vanuit VOS-scholen op Mulo-scholen
- Inventarisatie van “studiekeuze/interesse” onder leerlingen
- Informatie voor iedere student toegankelijk maken
- Studiekeuzes van examenleerlingen bijhouden
- Oud-leerlingen inzetten bij voorlichting

De deelnemers gaven allen aan zich te kunnen vinden in de voorstellen zoals gepresenteerd. Vanuit de Onderdirecteur AVO van Minowc kwam een belangrijke aanvulling dat er opnieuw gekeken moet worden naar de taakstelling van decanen binnen het VOS-reglement op optimalisering mogelijk te maken.

► Wat is voor u prioriteit nummer 1, 2 en 3?

Ten slotte werd een prioriteitenlijst opgesteld. Er werd een lijst aan verbeterpunten gepresenteerd die aangevuld kon worden met eigen punten. Hierna gaf iedere deelnemer zijn/haar persoonlijke top 3 aan. Dit leidde tot de volgende prioriteitenlijst in willekeurige volgorde:

- Decanen–training
- Decaan-uren en overleguren vast op het rooster
- Studiekeuze-gids (met daarin info van alle Surinaamse HBO- en Universitaire opleidingen)
- Studiekeuze-website (met daarop info van alle Surinaamse HBO- en Universitaire opleidingen)
- Studiekeuze/Interesse-test voor studenten
- Oudercontactmomenten; Ouders actiever betrekken.

Eén deelnemer gaf nog als aanvulling:

“Decanen-training is echt heel belangrijk....weliswaar na herziening van de taakstelling”

De deelnemers gaven vrijwel allemaal aan de workshop als positief te hebben ervaren en uit te kijken naar alle resultaten van het onderzoek.

4.2 INHOUD EN FEEDBACK DOELGROEP 2

De online workshop op 2 augustus 2023 werd actief gevolgd door in 9 vertegenwoordigers van Hoger Onderwijsinstellingen in Suriname (en 1 bestuurslid van SuConnect.nl Suriname). De instellingen waren:

- Het Instituut voor de Opleiding van Leraren (IOL)
- University of Applied Sciences and Technology Suriname (UNASAT Suriname)
- Poly Technisch College - University of Applied Sciences (PTC)
- EFS College Centrale opleiding voor verpleegkundigen en aanverwante beroepen (COVAB)
- FHR Institute for Higher Education (FHR)
- Janssen University of Applied Sciences

Deelnemers van de Anton de Kom Universiteit, SMART en Hogeschool ABC hadden zich wel geregistreerd, maar hebben niet actief deelgenomen. De presentatie is hen wel toegezonden.

Programma

- Introductie
  - SuConnect
  - “SurinaamseStudentenin Beeld”
- Studiekeuzeproces -onderzoek
  - Studiekeuzeproces
  - Enquête onder VOSstudenten
  - Decanen interviews
- Optimalisering voorlichting
- Afsluiting

Het programma van de workshop met Hoger Onderwijsinstellingen

Door de organisatie van events door SuConnect.nl in Suriname zijn er bestaande contacten met de deelnemende instellingen. Na de zeer korte inleiding over SuConnect.nl is snel overgegaan naar de doelen en uitvoering van het onderzoek in Suriname en het overkoepelende project “Surinaamse Studenten in Beeld”.

De stappen van het studiekeuzeproces zijn toegelicht. Hierna zijn enkele (voorlopige) resultaten uit de enquête gepresenteerd.

Naast de beperkende factoren om de gewenste studie te doen: vakkenpakket, (mening) ouders en kosten is er stilgestaan bij het feit dat slechts 1 op de 20 leerlingen heeft aangegeven geen studie heeft gepland na VOS. Over de kosten werd door een aanwezige opgemerkt:

“Kostenaspect is zeker een probleem, maar zijn studenten op de hoogte van mogelijkheden die NOB aanbiedt? Het is natuurlijk een probleem, maar er zijn ook oplossingen voor.”

Deze vraag had zeker deel kunnen uitmaken van de vragenlijst en kan opgenomen worden in een eventueel vervolgonderzoek.

Iets uitvoeriger is ingegaan bij het feit dat bijna 1 op de 3 respondenten van de enquête aan heeft gegeven in Nederland te willen gaan studeren. De aanwezigen schatten dit allen veel lager in. Dat slechts 1 op de 4 respondenten van de enquête verbaasde enkele aanwezigen, aangezien (zeker door de commerciële instellingen) er veel reclame gemaakt wordt voor de open dagen.

Hierna is gesproken over het feit dat minder dan de helft van de respondenten met een student praat van een opleiding die door de respondenten als mogelijke opleiding gezien wordt en over de bekendheid van opleidingen.

Aan de aanwezigen is gevraagd wat zij graag zouden willen weten uit de resultaten van de enquête. Hierop kwam onder andere de vraag: *Van waar krijgen de meeste studenten hun informatie voor het maken van een studiekeuze?* Hierop is geantwoord dat dit bevestigd is en dat de resultaten laten zien dat vrienden en familie de belangrijkste informatiebronnen zijn.

Enkele bevindingen van de interviews met decanen zijn vervolgens toegelicht. Zo is aangegeven dat decanen beperkt tijd beschikbaar hebben voor voorlichting en dat hier ook een taak ligt voor de instellingen.

Voorafgaand aan de workshop zijn de websites van de geregistreerde instellingen bezocht. Alle instellingen hebben een website, behalve het IOL die alleen een Facebook-pagina heeft. De overige opleidingen zijn overigens ook actief op social media als bijvoorbeeld Facebook en Instagram. De meeste websites hebben informatie over de aangeboden studierichtingen. Enkele instellingen hebben extra aandacht voor aankomende studenten. Aangegeven is dat een aparte pagina, link of “knop” voor potentiële studenten aan te raden is om hen direct naar de juiste informatie te leiden. Het PTC heeft een zogenaamde ‘studie checklist’ die de eerste stappen van het keuzeproces in zich heeft; bijv. ‘Ik weet waar ik goed in ben’ en ‘Ik heb gepraat met anderen over mijn studiekeuze’.

Qua voorlichting is het belangrijk dat de informatie op de website up-to-date is en nagedacht moet worden over welke informatie aan aankomende studenten als eerste wordt gegeven. Door bijvoorbeeld direct te hameren op inschrijfeisen kunnen ze ontmoedigd worden. Aan de andere kant zijn bij sommige opleidingen de inschrijfvoorwaarden juist helemaal niet helder.

Voorlichting

- ▶ Online -info
  - ▶ Website
  - ▶ Studievoorlichting
  - ▶ Inschrijffvoorwaarden

MELD JE NU AAN!
Schooljaar 2023-2024

ABC OPLEIDING & TRAINING SURINAME N.V.

Bachelors

- BEDRIJFS ECONOMIE
- BEDRIJFSKUNDE
- COMMUNICATIEMANAGEMENT
- BEDRIJFSKUNDE INFORMATICA
- SOFTWARE ENGINEERING
- SYSTEM NETWORK ENGINEERING

Associate Degree

- SOFTWARE DEVELOPER
- NETWORK & CLOUD ADMINISTRATOR
- ACCOUNTING

Short Courses

- SEMESTER TRAININGEN
- PERSONLIJKE PROFESSIONALISERING

STUDIEGIDS

ANTON DE KOM UNIVERSITEIT VAN SURINAME

FHR
Institute for Higher Education
Mirabilis, Ars Discretiae

ELSJE FINCK-SANICHAR COLLEGE
COVAB

SMART SURINAME
BUSINESS ACADEMY

KIES UW OPLEIDING
BUSINESS PROGRAM | ASSOCIATE DEGREE | BACHELOR DEGREE

Instituut voor de Opleiding Van Leraren
25 d. vind-ik-leuks • 26 d. volgers

JANSSEN
Jouw Carrière Begint Bij Ons

Studeren bij PTC
Studiekeuze checklist

Vanuit de interviews met decanen kwam naar voren dat er veel behoefte is aan één website waarop de verschillende Surinaamse opleidingen zijn samengebracht. Voor Nederland bestaat zo'n website, waarbij opleidingen vergeleken kunnen worden, maar waar bijvoorbeeld ook alle open dagen in de agenda worden aangegeven⁷. De vraag is of dit ook gewenst is voor de opleidingen in Suriname. Dit werd voorgelegd aan de vertegenwoordigers van de Hoger Onderwijsinstellingen. Eén persoon sprak twijfels uit over het nut van een centrale voorlichtingswebsite:

“Als het onderzoek heeft uitgewezen dat de meeste studenten hun keuze maken op basis van familie en hun directe omgeving dan zou ik zeggen het is leuk, maar de keuze komt in de meeste gevallen dan toch niet uit die website”

Door de overige aanwezigen werd zo'n website juist als positief gezien, zoals onder andere blijkt uit deze reactie:

“Ik zou juist zeggen, door zo'n website kunnen familie en vrienden meer en beter geïnformeerd worden, zodat die wat adequater advies kunnen geven!”

⁷ Zie <https://www.studiekeuze123.nl/>

Ook door de andere werden vergelijkbare statements gemaakt. Door één van de aanwezigen werd verder aangegeven dat er reeds een website is opgezet waarop bijvoorbeeld AdeKUS en PTC al informatie delen⁸. Deze website zou verder uitgebreid kunnen worden met features (zoals vergelijken) om de site effectiever te maken. De wens om een centrale website te hebben, lijkt in ieder geval breed gedragen.

De opleidingen doen mee aan beurzen en houden open dagen. Meeloopdagen of proefcolleges kunnen belangrijk zijn om tot een goede studiekeuze te komen. Daarom werd aan de aanwezigen gevraagd of hun instelling ‘meeloopmomenten’ hebben. Alleen door Janssen University of Applied Sciences gaf aan dat aankomende studenten de (beperkte) mogelijkheid hebben om een proefcollege te volgen.

Het “wensenlijstje” van decanen naar de Hoger Onderwijsinstellingen toe werd besproken.

Wensenlijstje omtrent voorlichting (uit interviews decanen)

- ▶ Aanleveren van informatie vanuit HBO's en Universiteit
- ▶ Studiekeuze-gids (met daarin info van alle Surinaamse HBO en Universitaire opleidingen)
- ▶ Studiekeuze-website (met daarop info van alle Surinaamse HBO en Universitaire opleidingen)
- ▶ Studiekeuze-events op school

Hierbij is aangegeven dat hoewel decanen ook zelf op zoek zullen moeten gaan, de contacten tussen de Hoger Onderwijsinstellingen en de Havo/Vwo-scholen aangehaald kunnen worden. Het is namelijk een gemeenschappelijk belang dat leerlingen een gedegen studiekeuze maken.

De aanwezigen gaven aan tevreden te zijn met de workshop en uit te kijken naar de activiteiten die SuConnect.nl verder zal organiseren.

---

⁸ <https://studie.platform.sr/site/index>

5. VERBETERPUNTEN STUDIEKEUZEPROCES

Het studiekeuzeprocés van leerling van VOS voor vervolgonderwijs is een complex proces met vele factoren. Om de vele mogelijke verbeterpunten die naar voren zijn gekomen uit de enquête, decaneninterviews en workshops te ordenen, wordt allereerst gebruik gemaakt van de stappen van het studiekeuzeprocés uit 1.3. Vervolgens wordt ingegaan op overige verbeterpunten.

5.1 VERBETERPUNTEN IN DE STAPPEN VAN HET STUDIEKEUZEPROCES

ZELFREFLECTIE EN INTERESSEVERKENNING

Het is van belang dat nadenken over “wat je als leerling goed kan en wat je leuk vindt” al vroegtijdig plaatsvindt.

Uit de enquête is naar voren gekomen dat er door leerlingen over het algemeen wordt nagedacht over hun interesses en vaardigheden. Echter een kleine groep doet dit nog niet. Dit kan onderdeel gemaakt worden van de introductie-activiteiten op VOS-scholen. Het aanbieden van (beroeps)keuzetesten of interesstesten op scholen verdient ook aanbeveling. Bestaande testen kunnen omgevormd naar de Surinaamse context. Het programma van Studieloopbaanbegeleiding (SLB) dat nu op de 3-jarige Havo bestaat, kan ook onderdeel worden van de 2-jarige Havo en het VWO.

Uit de enquête is ook naar voren gekomen dat het praten met anderen over interesses en vaardigheden voor meer dan een kwart van de respondenten niet iets is wat zij doen. Op scholen kan actief ingezet worden op het houden van dit soort gesprekken met mede-leerlingen, docenten en decanen. Maar ook kunnen gesprekken met ouders, familie en vrienden gestimuleerd worden.

Vanuit het decanaat kunnen de interesses en vaardigheden per leerling direct in het eerste jaar geregistreerd worden. Dit geeft in de begeleiding houvast, maar zorgt er ook voor dat bij voorlichtingsactiviteiten hierop aangesloten kan worden.

INFORMATIE VERZAMELEN

Het is niet alleen voor leerlingen uitdagend om informatie te verzamelen over mogelijke studies, dit is het ook voor decanen. De informatie over vervolgstudies is erg gefragmenteerd. Er is een grote behoefte aan een website zoals de eerder genoemde website studiekeuze123.nl, maar dan voor het hoger onderwijs in Suriname. Hierop zou informatie moeten komen over de verschillende studierichtingen en programma's, compleet met een agenda van open dagen en

dergelijke. Links naar informatie over studeren in het buitenland, regels rond studiefinanciering en dergelijke kunnen hier vervolgens ook worden opgenomen.

Op scholen moet er een vaste plek zijn waar leerlingen brochures en folders kunnen inzien. Er is ook behoefte aan een papieren studiekeuzegids. Decanen kunnen leerlingen gericht informatie geven op basis van hun interesses en vaardigheden. Een training hiervoor lijkt wenselijk.

De afdeling Bureau Onderwijsinformatie & Studiefaciliteiten (BOS) is de aangewezen afdeling binnen het Ministerie van Onderwijs voor informatie over vervolgstudies. Hoewel medewerkers van BOS telefonisch en op beurzen zo optimaal mogelijk informatie proberen te geven, is er op internet heel beperkt informatie te vinden. Versterking van deze afdeling in hun taak lijkt wenselijk.

Er kan geconcludeerd worden dat er een structureel gebrek blijkt te zijn aan informatie, maar leerlingen moet ook geleerd worden om actief op zoek te gaan naar informatie.

ORIËNTATIE EN VERKENNING

Leerlingen moeten gestimuleerd worden om open dagen en voorlichtingsevenementen bij te wonen. Het initiatief van een school waarbij leerlingen die een open dag hebben bezocht de opgedane informatie presenteren voor lagere klassen zou een structureel karakter kunnen krijgen.

Door instellingen voor Hoger Onderwijs kan meer ingezet worden op de mogelijkheden voor het bijwonen van proefcolleges en workshops. Vanuit de VOS-scholen moeten leerlingen vervolgens de ruimte krijgen om deze te volgen.

GESPREKKEN MET HUIDIGE STUDENTEN EN PROFESSIONALS

SuConnect.nl heeft tijdens hun events 'Meet the students' en 'Meet the professionals' zogenaamde 'speed dates' georganiseerd. Dit is het praten met studenten van een bepaalde opleiding of met een professional die door de VOS-leerling interessant geworden wordt. Dit zou ook een onderdeel kunnen zijn van de beroepdagen die VOS-scholen (willen) organiseren. Decanen kunnen op basis van de eerder verzamelde interesses van de leerlingen gericht personen hiervoor kunnen uitnodigen.

Het uitnodigen van oud-leerlingen om hun ervaringen in het hoger onderwijs te delen, verdient een sterke aanbeveling. Dit spreekt leerlingen erg aan.

OVERWEGING VAN TOEKOMSTPERSPECTIEVEN

De carrièremogelijkheden en werkgelegenheidsperspectieven die verband houden met een gekozen studierichting in Suriname zijn onzeker. Een studie biedt echter altijd meer toekomstperspectief dan geen studie. Leerlingen moeten daarom gestimuleerd worden om verder te studeren.

VERGELIJKING EN AFWEGING VAN OPTIES

Bij het afwegen van voor- en nadelen van elke optie, kunnen leerlingen ondersteuning van een decaan gebruiken. Decanen kunnen leerlingen die twijfelen actief uitnodigen voor een gesprek.

BESLUITVORMING

Er zijn verschillende beslisfactoren die de doorslag kunnen geven in de keuze voor een specifieke studierichting. Een door de leerling zelf opgestelde lijst met factoren gerangschikt op belangrijkheid kan hierbij helpen.

AANMELDING EN INSCHRIJVING

Het is van groot belang dat leerlingen op de hoogte zijn van de inschrijfprocedures van opleidingen. Uit het onderzoek kwam naar voren dat leerlingen vaak erg laat werk maken van het inschrijven. Het komt regelmatig voor dat ze te laat zijn. Door decanen kan bijgehouden worden of een leerling zich al heeft ingeschreven voor een studie. De decanen kunnen deadlines in de gaten houden.

5.2 OVERIGE VERBETERPUNTEN

VAKKENPAKKET

Als er iets duidelijk naar voren is gekomen tijdens dit onderzoek dan is het wel de noodzaak tot verbetering van het systeem van vakkenpakketten op het HAVO en VWO. Het huidige systeem is onduidelijk, zorgt voor gedemotiveerde leerlingen en zorgt er te vaak voor dat leerlingen niet voldoen aan de inschrijfeisen voor de studie van hun keuze. De aanbeveling is dan ook om tot een nieuw systeem te komen, dat helder is en dat leerlingen de keuzevrijheden geven die ze verdienen. De huidige vernieuwingen van het Mulo-onderwijs bieden een goede kans om het curriculum van HAVO en VWO, en daarmee het vakkenpakketstelsel, drastisch te verbeteren. De invoering van profielen op de 3-jarige Havo kan deels als voorbeeld dienen. Dit onderwerp verdient een apart onderzoek en aanpak.

DECANAAT

De taakstelling van het decanaat moet bijgesteld worden. De huidige taken zijn vrijwel onmogelijk goed uit te voeren in de beperkte uren die decanen nu hebben. De mededeling dat de taakstelling aan vernieuwing toe is van de onderdirecteur AVO van Minowc tijdens de workshop, geeft goede hoop dat dit op korte termijn aangepakt kan worden.

Het moet mogelijk zijn dat decanen zich specialiseren in taken. Trainingen zijn daarom erg gewenst, niet alleen in het begeleiden van het studiekeuzeproces. Een training- en coaching traject is daarom zeer wenselijk. Per school kan verder gekeken worden welke verbeteringen er plaats kunnen vinden aan de decaanruimte.

BEPERKENDE FACTOREN

Er zijn nogal wat beperkende factoren die ervaren worden door leerlingen voor een goede studiekeuze. Het aanpakken van deze beperkende factoren is niet altijd mogelijk, maar wat wel mogelijk is, is het verbeteren van de informatie over deze beperkende factoren. Zo zijn leerlingen niet altijd bewust van de mogelijkheden voor studiefinanciering.

INFORMATIE VOOR MULO-LEERLINGEN

Vanuit de VOS-scholen kan gerichter informatie gedeeld worden met de Mulo-scholen. Hierdoor kunnen leerlingen mogelijk gerichter kiezen voor VOS-onderwijs. Zoals de HBO-instellingen informatie brengen bij VOS-scholen, zo zouden VOS-scholen dit ook bij de Mulo-scholen moeten doen.

De informatie rond het toelatingsexamen (VHN-toets) is, ondanks dat het Examenbureau van het Minowc met een inhaalslag bezig is rondom examens, te beperkt. De exacte slagingsnormen zijn nu nog te onduidelijk.

6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Vanuit de leerlingen-enquête is duidelijk naar voren gekomen dat het studiekeuzeproces van VOS-leerlingen in Suriname voor een studie in het Hoger Onderwijs een proces is waarbij de beperkende factoren; zoals een bepaald ‘gekozen’ vakkenpakket, het gebrek aan financiële middelen of de meningen van anderen, vaak centraal staan. Toch is het belangrijk om leerlingen op school te begeleiden in alle stappen van het studiekeuzeproces: van ‘zelfreflectie en interesseverkenning’ tot aan de inschrijving voor de vervolgstudie.

De aangewezen personen hiervoor, de decanen, hebben ondersteuning nodig om deze begeleiding goed ter hand te nemen, zoals gebleken is uit de interviews. Enerzijds via het aanpassen van hun taakstelling en het toekennen van meer tijd voor hun taken, anderzijds door een trainings- en coaching traject. Voor de leerlingen kan de invoering van een studieloopbaanbegeleiding (SLB) op alle VOS-scholen een goede stap zijn, samen met een voorlichtingstraject om iedere leerling goed voor te bereiden op de studiekeuze.

De huidige informatievoorziening naar leerlingen toe is ondermaats. Het is voor een leerling erg moeilijk om met beperkte informatie tot een goede studiekeuze te komen. Een centrale website en een studiekeuzegids kan deze informatievoorziening drastisch verbeteren. Dit werd ondersteund door de deelnemers (zowel vanuit Havo/Vwo-scholen als vanuit de Hoger Onderwijsinstellingen tijdens de workshops). Naast dat leerlingen dan beter geïnformeerd kunnen zijn, beschikken decanen over up-to-date informatie en zijn ook personen wiens mening belangrijk is (bijvoorbeeld ouders en familie) ook op de hoogte van de mogelijkheden.

SuConnect.nl heeft een begin gemaakt met het verzorgen van voorlichting en het faciliteren van gesprekken van leerlingen met studenten en beroepsuitoefenaars tijdens hun events. Nagedacht kan worden over het ondersteunen van de trainingen van decanen en de ontwikkeling van een centrale website voor studiekeuze-informatie. Dit alles in samenwerking met Minowc, de scholen en Hoger Onderwijsinstellingen.

‘Studiesucces begint met een goede studiekeuze’. Laten we er dan ook voor zorgen dat leerlingen iets te kiezen hebben en dat ze alle ondersteuning krijgen om tot een weloverwogen keuze te komen.

BRONNEN

Centraal Bureau voor de Statistiek (2023) *Statline: Hoger onderwijs; eerste- en ouderejaars-studenten, studierichting, herkomst*; webpagina geraadpleegd oktober 2023

(<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85421NED/table?ts=1697888936610>)

Expertisepunt LOB (2023), *Van kiezen naar leren kiezen; loopbaanontwikkeling en begeleiding op havo/vwo*

Germeijs V. & Verschueren K. (2010), *Handleiding Vragenlijst StudiekeuzeTaken (VST)*

ILO (2022), *Decent Work Country Programme, Suriname, 2023-2026*

Intersectie SLB (2020), *Intersectieverslag Studieloopbaanbegeleiding 3-jarig HAVO*

Meijers F., Kuijpers M. & Winters A. (2010), *Leren kiezen/ kiezen leren. Een literatuurstudie*

Miltenburg H. (5-10-2022), *Webinar 'Slimme stappen in het studiekeuzeproces'*

(<https://youtu.be/PFr6Nzh7fas?si=xd8Y9f5tFDE-ZbrQ>)

Ministerie van Arbeid, Werkgelegenheid & Jeugdzaken (AWJ); Onderdirectoraat Arbeidsmarkt (2022), *Vacature-onderzoek 2022*

MINOWC (2016), *Herziening Algemeen Schoolreglement voor scholen voor Voortgezet Onderwijs op Seniorenniveau*

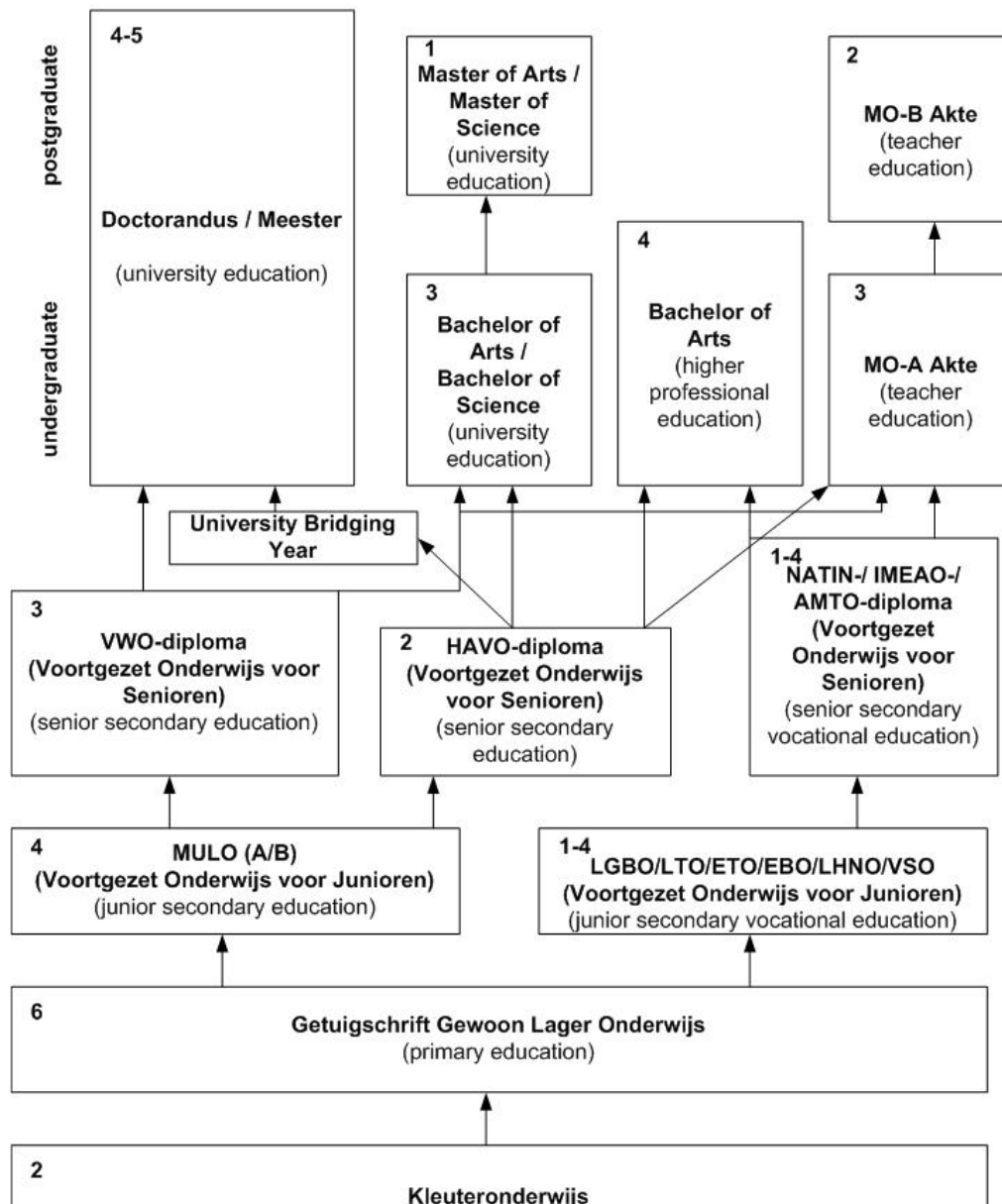
MINOWC, Onderzoek & Planning (2022), *Onderwijsstatistieken en Indicatoren 2020*

Vereniging Surinaams Bedrijfsleven (2022), *Oplossing in verstoring van de arbeidsmarkt vergt inzet overheid en bedrijfsleven*. <https://vsbstia.org/?p=7147> geraadpleegd: oktober 2023

BIJLAGEN

OVERZICHT SURINAAMSE ONDERWIJSSYSTEEM (TOT 2021)

Toelichting: Vanaf schooljaar 2021-2022 zijn de eerste 2 jaren van Mulo en LBO samengevoegd tot VO leerjaar 9 en 10.

Bron: Landenmodule Suriname; Nuffic

ENQUETE VRAGENLIJST (GOOGLE FORM)

Onderzoek naar Studiekeuzeproces

Binnen het project "Studenten in Beeld" van SuConnect wordt er onderzoek gedaan naar het studiekeuze- en voorbereidingsproces van studenten voor zij naar het hoger onderwijs (HBO/Universiteit) gaan. Dit kan in Suriname zijn, maar ook in het buitenland. Een succesvolle studie begint namelijk met een goede studiekeuze en een goede voorbereiding op de studie. De resultaten uit het onderzoek worden gebruikt voor verbetering van voorlichting en begeleiding.

Het beantwoorden van de vragenlijst duurt ongeveer 10 minuten.

Hartelijk dank voor het invullen,

Het SuConnect-team

* **Verplichte vraag**

Nadenken over jezelf

Geef van de volgende stellingen aan in hoeverre je het hiermee eens bent.

1. Ik heb nagedacht over wat ik goed en minder goed kan. (bijv. op school, hobby's) *
  - Helemaal eens (Ja zeker!)
  - Eens (Ja)
  - Oneens (Nee)
  - Helemaal oneens (Helemaal niet)
2. Ik heb nagedacht over wat ik graag en minder graag doe. (Bijv. op school, hobby's, tijdens vrije tijd) *
  - Helemaal eens
  - Eens
  - Oneens
  - Helemaal oneens
3. Ik heb nagedacht over wat ik belangrijk en minder belangrijk vind voor mijn toekomst. *
  - Helemaal eens
  - Eens
  - Oneens
  - Helemaal oneens
4. Ik heb nagedacht over hoe ik mijn (volgende) studie zal aanpakken. *
  - Helemaal eens
  - Eens
  - Oneens
  - Helemaal oneens

5. Ik heb met anderen (bijvoorbeeld ouders, familie, vrienden, leraren,...) een gesprek gehad over wat ik goed en minder goed kan. *

Helemaal eens
 Eens
 Oneens
 Helemaal oneens

6. Ik heb met anderen (bijvoorbeeld ouders, familie, vrienden, leraren,...) een gesprek gehad over wat ik graag en minder graag doe. (bijv. op school, hobby's, vrije tijd) *

Helemaal eens
 Eens
 Oneens
 Helemaal oneens

7. Ik heb met anderen (bijvoorbeeld ouders, familie, vrienden, leraren,...) een gesprek gehad over wat ik belangrijk en minder belangrijk vind voor mijn toekomst. *

Helemaal eens
 Eens
 Oneens
 Helemaal oneens

8. Ik heb met anderen (bijvoorbeeld ouders, familie, vrienden, leraren,...) een gesprek gehad over hoe ik mijn (vervolg-)studie ga aanpakken. *

Helemaal eens
 Eens
 Oneens
 Helemaal oneens

Informatie krijgen en verzamelen

Bij het maken van een goede studiekeuze is het belangrijk om goed geïnformeerd te zijn.

9. Ik weet welke HBO-instellingen en universiteiten er allemaal zijn *
- Helemaal eens (Ja, zeker)
- Eens (Ja)
- Oneens (Nee)
- Helemaal oneens (Helemaal niet)
10. Ik heb overzichten met de inhoud van studierichtingen (bijv. studie- of opleidingsgidsen) doorgenomen. *
- Helemaal eens
- Eens
- Oneens
- Helemaal oneens
11. Ik heb folders en/of websites van verschillende studierichtingen bekeken. *
- Helemaal eens
- Eens
- Oneens
- Helemaal oneens
12. Ik heb gepraat met anderen om meer te weten te komen over een studierichting *
(meerdere antwoorden mogelijk)
- Ouders
- Familie
- Vrienden
- Docenten
- Decaan
- Ik heb met niemand gesproken
- Anders: _____

13. Op mijn huidige school krijg ik voldoende informatie over verder studeren *

- Helemaal eens
- Eens
- Oneens
- Helemaal oneens

14. Op mijn huidige school is/zijn er: *(meerdere antwoorden mogelijk)*

- "Studieloopbaan begeleiding" (SLB)
- Mentor-/Decaan uren, waar aandacht is voor verder studeren
- Voorlichtingsmomenten over verder studeren
- Gesprekken mogelijk met de decaan over vervolg-studies
- Folders/brochures aanwezig van (vervolg-)studies
- Bezoeken van vertegenwoordigers van opleidingen

15. Waarover zou je graag meer informatie (gehad) willen hebben? *(meerdere antwoorden mogelijk)*

- Studiemogelijkheden in Suriname
- Studiemogelijkheden in Nederland
- Studiemogelijkheden in andere landen (bijv. Caricom, USA)
- Studiefinanciering-mogelijkheden
- Studiemogelijkheden na mijn huidige opleiding
- Anders: _____

16. Wat zou je helpen om jouw studiekeuze(proces) te verbeteren?

Beslisfactoren

17. Ik kan zelf beslissen welke studie ik wil gaan doen. *

- Helemaal eens
- Eens
- Oneens
- Helemaal oneens

18. Hoe belangrijk zijn de volgende factoren voor het kiezen van een studie

	Niet belangrijk	Een beetje belangrijk	Belangrijk	Ze er belangrijk
Aansluiting bij wat ik interessant vind	☐	☐	☐	☐
Aansluiting bij wat ik goed kan	☐	☐	☐	☐
Toekomstige baan	☐	☐	☐	☐
Verdiensten (loon/salaris) na de studie	☐	☐	☐	☐
Beroep na de studie	☐	☐	☐	☐
Studiekosten	☐	☐	☐	☐
Ouders/familie	☐	☐	☐	☐
Vrienden	☐	☐	☐	☐
Mogelijkheden om naast je studie te werken	☐	☐	☐	☐

19. Ik kan NIET gaan studeren wat ik zou willen studeren door: (*meerdere antwoorden mogelijk*)

- Mijn huidige vakkenpakket
  - Kosten
  - (Mening) ouders
  - (Mening) familie (Mening)
  - vrienden
  - Anders:
-

Je gekozen studie

20. Ik heb mijn studiekeuze al gemaakt *

- Ja
- Nee, nog niet
- Nee, ik ga niet verder studeren

21. Welke studie heb je gekozen? (*naam studierichting*)

---

22. Ben je zeker van de keuze voor deze studierichting?

- Ja, zeer zeker
- Ja
- Nee, niet echt
- Nee, helemaal niet

23. Bij welke instelling ga je deze studie volgen?

---

24. In welk land ga je studeren?

- Suriname
- Nederland
- USA
- Anders: _____

25. Ik ben naar een open dag van een instelling voor hoger onderwijs geweest (of heb deze online gevolgd) *

- Ja, naar meer dan 1 open dagen
- Ja, naar 1 open dag
- Nee

26. Ik heb gepraat met een student van opleidingen die ik interessant vind. *

- Ja, met meerdere studenten
- Ja, met 1 student
- Nee

27. Ik heb gepraat met mensen met beroepservaring over hun studie en/of beroep. *

- Ja, met meerdere mensen
- Ja, met 1 persoon
- Nee

Laatste vragen

28. Geslacht? *

- Man
- Vrouw
- Anders

29. Hoe oud ben je? * _____

30. In welk district woon je? *

- Paramaribo
- Wanica
- Commewijne
- Marowijne
- Nickerie
- Para
- Saramacca
- Brokopondo
- Coronie
- Sipaliwini

31. Welk niveau volg je nu? *

- Havo
- Vwo
- MBO (bijv. IMEAO, PI, Natin)
- Ik volg op dit moment geen opleiding
- Anders: _____

32. In welke klas of studiejaar zit je nu? *

_____

33. Welk vakkenpakket heb je of welke richting volg je? *

_____

34. Op welke school zit je nu? (*Naam school invullen*)

---

35. Vanaf welk schooljaar ga je een (vervolg-)studie doen in het hoger onderwijs?

2023 - 2024

2024 - 2025

2025 - 2026

2026 - 2027 of later

Ik ga geen studie doen in het hoger onderwijs

36. Is er nog iets dat je graag in het kader van het onderzoek wilt delen, maar dat niet in de vragenlijst naar voren is gekomen? Dan kun je dat hier doen.

Wil je op de hoogte gehouden worden van de activiteiten van SuConnect en/of de resultaten van het onderzoek? Vul dan je naam, emailadres en/of telefoonnummer in.

37. Naam?

38. Emailadres?

39. Telefoonnummer?

Hartelijk dank!

Vergeet niet op verzenden/send te klikken.

PRESENTATIES WORKSHOPS

De presentaties van de workshops zijn toegankelijk via deze links:

Workshop Doelgroep 1: Docenten, Decanen, Directie, Minowc:

[Workshop Studiekeuzeproces VOS-studenten 1.pdf](#)

(https://1drv.ms/b/s!AnUNpYUHDFEYgasI3z0XXvhLi_j1WA?e=Z8kQbm)

Workshop Doelgroep 2: Vertegenwoordigers Instellingen voor Hoger Onderwijs in Suriname:

[Workshop Studiekeuzeproces VOS-studenten 2.pdf](#)

(<https://1drv.ms/b/s!AnUNpYUHDFEYgasHUTCagJ3wPExBvg?e=ljxeQS>)

VOORSTEL VOORLICHTINGSPROGRAMMA

Binnen het voorstel voor een voorlichtingsprogramma voor leerlingen om tot een keuze in het Hoger Onderwijs te komen, zou ten eerste het programma Studieloopbaanbegeleiding (SLB) van de 3-jarige Havo ingezet kunnen worden op de 2-jarige Havo en het Vwo. Hiermee wordt de eerste stap van het studiekeuzeproces, nl. 'Zelfreflectie en Interesseverkenning' gezet. Dit programma kan nog verder ontwikkeld worden. Het Nederlandse "Expertispunt LOB" geeft hier handreikingen voor die ook voor Suriname kunnen gelden.⁹

Het volledige voorstel is opgenomen in een apart document. Hieronder een samenvatting van de activiteiten die uitgevoerd kunnen worden per groep leerlingen:

Nieuwe leerlingen

- Aankomende leerlingen worden al voor de overstap naar Havo/Vwo voorgelicht over de structuur van Havo en Vwo en de bijbehorende vakkenpakketten.
- Van nieuwe leerlingen worden de voorlopige interesse-richtingen (sectoren) vastgelegd. Hierbij wordt vanuit de school direct bekeken of het gekozen vakkenpakket aansluit op de interesses (en de mogelijke vervolgstudie).

Havo 4, Vwo 4 en 5

- Voorlichting door decaan over studiemogelijkheden na het Havo en Vwo
- Voorlichting voor VWO over het verschil tussen HBO en WO
- Voorlichting over studeren in Suriname en studeren in het buitenland
- De leerlingen onderzoeken op welke manieren zij informatie over studies kunnen verzamelen
- Voorlopige studiekeuze per leerling vastleggen
- Leerlingen stimuleren om Open Dagen/Beurzen/(Meeloopdagen) te bezoeken
- Oud-leerlingen uitnodigen om terug te komen naar hun school om met leerlingen te praten over studeren
- Beroepsprofessionals uitnodigen om met leerlingen te praten

Examenleerlingen Havo, VWO

- Gespreksrondes organiseren om leerlingen te begeleiden in de laatste stappen van het studiekeuzeproces
- Studiekeuze/interestetesten afnemen voor leerlingen die geen keuze kunnen maken
- Voorlichting over studiekosten en over studiefinanciering-mogelijkheden (bijvoorbeeld in Suriname via de Nationale Ontwikkelingsbank)
- Voorlichting geven over inschrijfprocedures
- Van leerlingen de studiekeuzen noteren en controleren of zij zich (zullen) inschrijven

---

⁹ Expertispunt LOB (2023), Van kiezen naar leren kiezen; loopbaanontwikkeling en begeleiding op havo/vwo

